

AALBORG UNIVERSITET

“TILSTÅELESERABAT”

EN VURDERING AF STRAFFELOVENS § 82, STK. 1, NR. 9

Signe Marie Storch

Vejleder: Birgit Feldtmann

TITELBLAD

Dansk titel: ”Tilståelsesrabat” – En vurdering af Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9

Engelsk titel: “Plea discount” – An assessment of section 82(1)(9) of the Danish Criminal Code

Forfatter: Signe Marie Storch, studienummer 20203458

Fagmodul: Kandidatspeciale (30 ETCS)

Fagområde: Strafferet og Straffeprocess

Vejleder: Birgit Feldtmann

Anslag: 108.179

Normalsider: 51

Universitet: Aalborg Universitet

Dato: 14. maj 2025

Statistik:

Sider	51
Ord	16.215
Tegn (uden mellemrum)	92.046
Tegn (med mellemrum)	108.179
Afsnit	284
Linjer	1.345

☐ Medtag fodnoter og slutnoter

AALBORG
UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	1
1.1 INDLEDNING	1
1.2 PROBLEMFORMULERING	2
1.3 METODE.....	2
1.4 AFGRÆNSNING	6
KAPITEL 2	8
2.1 STRAFFELOVENS § 82, STK. 1, NR. 9	8
2.2 DE SPECIELLE BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGET	9
2.3 BESTEMMELSENS ORDLYD FØR LOV NR. 661	11
2.4 RIGSADVOKATMEDDELELSEN	11
2.5 DET RESSOURCEBESPARENDE FORMÅL	13
2.5.1 Jørn Vestergaards artikel til Advokatsamfundet	13
KAPITEL 3	16
3.1 TILSTÅELSESSAG, JF. RETSPLEJELOVENS § 831	16
3.2 HVORNÅR HAR MAN AFLAGT TILSTÅELSE?	18
3.3 HOVEDFORHANDLING VS. TILSTÅELSESSAG	20
KAPITEL 4	21
4.1 RETSPRAKSIS	21
AM2025.01.16V	21
AM2025.01.02V	25
AM2024.12.18V2	27
AM2024.12.18V	29
AM2024.09.04Ø3	31
AM2024.09.24B	33
AM2024.1010V	34

KAPITEL 5	36
5.1 DISKUSSION	36
5.2 <i>Diskussion af domme</i>	36
5.3 <i>Diskussion af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9</i>	40
KAPITEL 6	45
6.1 KONKLUSION AF VURDERINGEN AF STRAFFELOVENS § 82, STK. 1, NR. 9	45
6.1.1 <i>Formålet</i>	45
6.1.2 <i>Sagsbehandlingstider</i>	45
6.2 KONKLUSION AF DOMME	47
6.3 SAMMENFATNING	49
KAPITEL 7	52
7.1 LITTERATURLISTE	52

ABSTRACT

Until 11 June 2024 it was possible, according to section 82(1)(9) of the Danish Penal Code, to obtain a reduction in the sentence if the perpetrator made a full confession and identified himself. In June 2024, this was amended, as a new amendment was adopted by Act No. 661 of 11 June 2024. The amendment means that it is now sufficient for the perpetrator to simply have made a confession.

There is no longer a requirement that the confession must be full, and the perpetrator does not have to identify himself to the police. The amendment stems from a longer period of pressure on the court system, after which a committee, the Rørdam Committee, was established with the former President of the Supreme Court, Thomas Rørdam, whose purpose is to find solutions that can simplify the administration of justice and thereby achieve resource-saving effects, without compromising legal certainty.

It was also the Rørdam Committee that presented this proposal, as a confession case is far less resource-intensive for both the police, the prosecution and the courts. The purpose of the amendment was therefore to simplify the administration of justice by guaranteeing a reduction in sentence by making a confession and thereby save resources. The amendment has been used in several judgments since it came into force in June 2024, but this thesis focuses on what the courts attach importance to when applying the provision and examines whether the purpose of saving resources is realized in practice.

This thesis also includes articles, bills and other legal sources and announcements, which together aim to shed light on the amendment to Section 82(1)(9) of the Danish Penal Code from several angles. This is seen, among other things, in the review and assessment of Professor Emeritus Jørn Vestergaard's article for Advokatsamfundet, where Jørn Vestergaard takes a critical view of the amendment to the provision, and points out the elements of uncertainty in the provision that do not seem to appear in the bill and its comments.

This assessment is to make as objective an assessment of the provision as possible, and to examine whether the purpose of saving financial and procedural resources is actually realised by the application of the amendment in practice.

KAPITEL 1

1.1 INDLEDNING

”Det foreslås at ændre § 82, nr. 9, så bestemmelsen angiver, at gerningsmanden har aflagt tilståelse”¹.

Sådan lød forslaget, der blev fremsat i Folketinget den 28. februar 2024. Forslaget kom fra Rørdam-udvalget og det indebærer en ændring af den daværende § 82, stk. 1, nr. 9 i straffeloven. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget betyder ændringen, at det ikke længere vil være en betingelse for, at lovbestemmelsen kan anvendes, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv, eller at gerningsmandens tilståelse er fuldstændig².

Forslaget, der ved § 2 i lov nr. 661 af 11. juni 2024, blev vedtaget, betyder, at ændringen i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 i dag lovfæster, at en tilståelse i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed i en straffesag, også når gerningsmanden ikke har angivet sig selv eller når tilståelsen ikke er fuldstændig.

Bestemmelsens ændring er tiltænkt som en ressourcebesparende mulighed, hvor det skal honoreres den tiltalte, i form af strafnedsættelse, at vedkommende navnlig tidligt i efterforskningen har aflagt tilståelse, således, at sagen kan anlægges som en tilståelsessag fremfor en domsmands- eller nævningsesag med anklageskrift, lægdommere og bevisførelse, hvilket både er ressourcebesparende for politi, anklagemyndighed og domstolene. Det skal, ifølge bemærkningerne, dog også tillægges vægt ved strafudmålingen, hvis tilståelsen først fremkommer senere i forløbet.

Ændringen kommer efter en længere periode med pres på domstolssystemet, og er derfor et middel til at forenkle retsplejen, uden at kompromittere den høje grad af retssikkerhed ved domstolene³. Men hvordan håndterer domstolene de straffesager, hvor tiltalte under hovedforhandlingen ændrer mening og tilstår, og finder bestemmelsen anvendelse i de tilfælde, hvor tilståelsen alene angår enkelte

¹ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024

² Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024

³ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024

forhold? Dette er blandt andet nogle af problematikkerne, som denne afhandling vil undersøge, ligesom den vil undersøge, hvad domstolene lægger vægt på, når de vurderer om straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 kan finde anvendelse, og i hvilke typer af sager, bestemmelsen egentlig kan anvendes. Ovenstående indledning danner baggrund for en undersøgelse og vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 ud fra nedenstående problemformulering.

1.2 PROBLEMFORMULERING

Denne afhandling vil undersøge, hvad ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 har haft af betydning for bestemmelsens anvendelsesområde og vil ligeledes vurdere, hvad domstolene lægger vægt på når straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 finder anvendelse. Derudover vil afhandlingen vurdere, hvilken indflydelse lovændringen har haft på strafudmålingen i straffesager om narkotika-, økonomisk-, våben- og personfarlig kriminalitet, samt undersøge om bestemmelsens ressourcebesparende formål lever op til forventningen herom.

1.3 METODE

For at foretage en præcis, tilstrækkelig og grundig vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 anvendes den retsdogmatiske metode, og kaldet den juridiske metode, i denne afhandling. Metoden anvendes til at foretage en systematisk og analytisk fortolkning af gældende ret⁴.

Formålet med at anvende den retsdogmatiske metode er at identificere de faktorer og momenter, som domstolene lægger vægt på, når der aflægges en tilståelse i en straffesag og straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 derfor kan finde anvendelse. For navnlig at kunne anvende den juridiske metode korrekt er der specifikt og nøje udvalgt domme, der illustrerer forskellige straffesagstyper, herunder sager om narkotikakriminalitet, økonomisk kriminalitet, våbenbesiddelse og personfarlig kriminalitet. Udvalget af dommene er foretaget bevidst efter kriminalitetens art for at vurdere, om der er forskel på, hvad domstolene lægger vægt på i den ene sagstype frem for den anden, samt for at undersøge, om der er forskel i strafudmålingen alt efter, hvilken type kriminalitet, der er begået.

⁴ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021 s. 91

Dommene er ligeledes udvalgt med henblik på at vurdere, om straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9s ressourcebesparende formål imødekommes, navnlig ved blandt andet at undersøge, hvor meget ”rabat”, der gives ved en tilståelse, der ikke har sparet ressourcer hos politi, anklagemyndighed og domstolene⁵. Ved en sådan domsanalyse foretages der en undersøgelse af elementer i dommen, herunder om dommen fastslår en ny regel, tolkning eller hvilke retlige synspunkter de pågældende parter har gjort gældende⁶.

I denne afhandling anvendes den retsdogmatiske metode til at foretage en vurdering af de elementer, der dels er afgivet af tiltalte og dels udtalt af retten i de pågældende afgørelser. Dette synes relevant og nødvendigt for at foretage en vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, idet tilståelsen aflægges af tiltalte, hvorfor tiltaltes forklaring og udtalelse er væsentlig at inddrage. Ydermere foretages der en fortolkning af rettens udtalelse i forbindelse med strafudmålingen. Dette er for at præcisere og vurdere, hvilke elementer retten særligt har lagt vægt på i den pågældende sag for at træffe afgørelse om ”tilståelsesrabat” i sagen⁷.

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 blev ved § 2 i lov nr. 661 af 11. juni 2024 vedtaget og er derfor gældende ret, samt den øverste retskilde i hierarkiet, der danner grundlag for den nuværende retsopfattelse⁸. Dette medfører, at de aktører, der anvender loven, er forpligtet til at følge gældende ret. Det er blandt andet domstolenes opgave at træffe afgørelse i straffesager, hvor gældende ret er overtrådt, men det er også domstolenes opgave at sørge for, at andre gældende retsregler overholdes. Derfor er det ligeledes domstolenes pligt at foretage en vurdering i formildende retning efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, når tiltalte har aflagt tilståelse i en straffesag, idet dette fremgår af den nye retsregel.

⁵ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 52.

⁶ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 51.

⁷ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 51-52.

⁸ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 23.

Som tidligere nævnt er der nøje udvalgt retspraksis, i form af domme, til brug for besvarelsen af afhandlingens problemformulering. Retspraksis er, ligesom gældende ret, et højtstående element i retskildehierarkiet, og anses som et resultat eller en udledning af den gældende lovgivning på området. Retspraksis medvirker til at vurdere, hvad domstolene lægger vægt på ved anvendelse af gældende ret i praksis, og af denne årsag er der udvalgt domme, der omhandler forskelligartet kriminalitet, og primært domme, der er efterprøvet i 2. instans. Dette er for at opnå så bred en vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 som muligt samt for at se, om der er forskel på vurderingen i byretten og landsretten.

Der er i afhandlingen alene taget udgangspunkt i domsreferaterne, der primært er fundet på Anklagemyndighedens Vidensbase. Der er i forbindelse hermed udvalgt fokuspunkter, herunder tiltaltes forklaring og rettens endelige udtalelse, for at sikre en ensartet analyse af de udvalgte domme. Elementer såsom tiltaltes personlige forhold eller lignende er derfor ikke gennemgået i afhandlingen, idet dette ikke havde relevans for straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9s anvendelse⁹.

Det bemærkes på foranledning af ovenstående, at der i en af de udvalgte domme, AM2024.09.04Ø3, hvori der er afsagt dom i 2. instans, er søgt om 3. instansbevilling. Det vil derfor på sigt være relevant og interessant at se, om Højesteret vurderer, at der er tale om en sag af principiel karakter. Det synes særligt interessant, idet alle domstolenes instanser som udgangspunkt retter sig efter Højesterets afgørelser, når de træffer afgørelse i sager, hvorfor denne afgørelse vil danne præjuridikatværdi for fremtidige afgørelser af samme karakter, hvori straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 finder anvendelse¹⁰.

Der er endvidere anvendt retslitteratur i form af en artikel i denne afhandling. Retlitteratur kan, ifølge Carsten Munk-Hansen, ikke anses for at være en retskilde ”på lige fod” med retspraksis og gældende ret, idet udtalelser i en artikel om et juridisk emne ikke er en faktor, som domstolene eller andre kan eller bør lægge til grund for en afgørelse i en straffesag. Dog kan retslitteraturen være med til at belyse

⁹ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 66.

¹⁰ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 62 og 66.

en problemstilling og give et andet perspektiv på et emne, der ikke umiddelbart belyses i den gældende rets skrevne form, hvorfor der ligeledes i denne afhandling er medtaget retslitteratur¹¹.

I denne afhandling anvendes en artikel skrevet af professor emeritus i strafferet, Jørn Vestergaard, til Advokatsamfundet. Artiklen er baseret på Jørn Vestergaards egne betragtninger og vurderinger af ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og det på tidspunktet fremsatte lovforslag herfor. Jørn Vestergaards artikel kan ikke anses at være en retskilde på lige fod med gældende ret eller det øvrige retspraksis, der er anvendt i afhandlingen, men belyser imidlertid problemstillingen om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 fra et andet perspektiv end det lovgiver har fremsat.

Der er endvidere til brug for afhandlingen inddraget lovforslag, idet emnet om straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 udspringer af lovforslag L 115 af 28. februar 2024. Karakteristisk for et lovforslag er, at det er et forslag til ændring af en allerede eksisterende lovregel eller til en ny lovregel. Det er fastlagt i grundlovens § 41, at et lovforslag skal behandles tre gange i Folketinget før det kan blive vedtaget¹². Lovforslag L 115 af 28. februar 2024 blev ved § 2 i L 116 af 11. juni 2024 vedtaget, hvorfor det er nugældende ret.

I forbindelse med ovenstående lovforslag udgav Folketinget ligeledes en rapport fra Rørdam-udvalget. Rørdam-udvalget, der formelt hedder ”udvalget for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene”, består blandt andet af forhenværende Højesteretspræsident, Thomas Rørdam, og der er i rapporten angivet en række overvejelser om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 inden dens endelige ikrafttræden.

Rapporten har ikke karakter af hverken gældende ret eller retspraksis, men kan anvendes som en slags bemærkning til det daværende kommende lovforslag, således, at Folketinget og befolkningen fik en forståelse for overvejelserne om at ændre bestemmelsen. Rapporten vurderes relevant og vigtig i henhold til denne afhandling, idet den giver et indblik i, hvad Rørdam-udvalget inden lovforslagets fremsættelse havde i overvejelserne ved at ændre straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. I selvsamme rapport

¹¹ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 80.

¹² Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 27 ff.

ses endvidere en række statistikker og data, der synes nødvendige for at forstå det procesøkonomiske formål med ændringen af bestemmelsen.

Slutteligt er der i afhandlingen inddraget momenter fra Rigsadvokatmeddelelsen punkt 5.9.9. Rigsadvokatmeddelelsen er, ligesom ovennævnte rapport udstedt af Folketinget, ikke gældende ret eller retspraksis, men er i stedet et cirkulære. Rigsadvokatmeddelelsen er derved ikke et element, som domstolene i sin vurdering af en sag er forpligtet til at inddrage i sin afgørelse. Dog er Rigsadvokatmeddelelsen bindende for anklagemyndigheden, idet Rigsadvokatmeddelelsen omfatter de samlede centrale retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af sager, hvilket karakteriserer et cirkulære.

Dette betyder, at anklagere i forbindelse med deres sagsbehandling er forpligtet til at rette sig efter de retningslinjer, som Rigsadvokatmeddelelsen indeholder¹³. Et cirkulære er kendetegnet ved en instruks, en forretningsorden eller en meddelelse – en generel tjenestebefaling¹⁴. Denne tjenestebefaling foreligger fra en overordnet til en underordnet myndighed, i dette tilfælde fra Rigsadvokaten til anklagemyndigheden. Et cirkulære forpligter forvaltningen, selvom det ikke forpligter domstolene, og grunden hertil er, at et cirkulære ikke kræver lovhjemmel¹⁵.

1.4 AFGRÆNSNING

Denne afhandling har til formål at foretage en vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, dens anvendelsesområde og hvad domstolene lægger vægt på ved anvendelse af bestemmelsen. Det har derfor været nødvendigt at fastholde dette fokus med en rød tråd gennem afhandlingen, på trods af, at afhandlingen kunne udstrække sig til andre retninger, for eksempel en vurdering af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 sammenholdt med begrebet ”plea bargaining”.

¹³ Anklagemyndighedens Vidensbase, *Rigsadvokatmeddelelsen*, afsnit 5.9.9.

¹⁴ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 81.

¹⁵ Munk-Hansen, Carsten, *Den Juridiske Løsning*, 2. udgave, 2021, s. 82.

Denne afhandling afgrænser sig derfor fra komme nærmere ind på begrebet ”plea bargaining”, der på dansk betyder ”tilståelsesaftale”. Plea bargaining er et begreb, der kendes fra amerikanske retstilstande. I USA har forsvareren og anklageren mulighed for at indgå aftaler forud for retsmødet, hvor tiltalte, for eksempel, tilstår en forbrydelse mod at få en bestemt straf herfor. Omvendt kan tiltalte ligeledes risikere langt højere straf, såfremt der ikke indgås en tilståelsesaftale.

Det var en overvejelse ved afhandlingens begyndelse, om begrebet ”plea bargaining” skulle spille en rolle i vurderingen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Efter en grundig overvejelse synes det ikke relevant at inddrage ”plea bargaining” som en del af afhandlingen, da afhandlingen da ville spænde meget bredt og flytte fokus fra en grundig vurdering af bestemmelsen. Overvejelserne om at inddrage ”plea bargaining” opstod i første omgang da blandt andet Jørn Vestergaard i sin artikel til Advokatsamfundet udtrykte bekymring for, om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 ville medføre, at vi i Danmark ville få amerikanske tilstande, hvor der kunne indgås aftaler om tilståelse.

Efter en nærmere gennemgang af både retspraksis, retslitteratur og navnlig bemærkningerne til bestemmelsen stod det dog klart, at domstolene i sidste ende er dem, der har afgørelseskompetencen i en dansk retssag, og selv i tilfælde, hvor anklagemyndigheden påtaleopgiver en sigtelse mod at en tiltalt tilstår et andet, mere betydeligt, forhold, er det alene rettens vurdering, der afgør, om tiltalte kan dømmes eller ej, og i givet fald, hvad strafudmålingen skal være.

Der har i det udvalgte praksis ikke været usikkerhed om, at tiltalte har tilstået forhold, som han/hun ikke har begået, idet retten i alle tilfælde har lagt vægt på, at tiltaltes tilståelse har stemt overens med sagens øvrige oplysninger. Der er derved ikke tale om, at tiltalte har tilstået forhold på baggrund af en aftale indgået mellem forsvarer og anklager, hvor retten ikke har kigget på sagens øvrige oplysninger eller beviser.

Der er derfor ikke bekymring for, at den danske retssikkerhed vil blive svækket ved anvendelse af bestemmelsen, da bestemmelsen netop fastlægger, at tiltaltes tilståelse skal understøttes af de af politiet fremkomne beviser. På den baggrund synes der ikke at være risiko for, at vi i Danmark vil opleve ”plea bargaining”- situationer, hvor der kan indgås aftaler om tilståelse og straf uden dommerens indblanding.

KAPITEL 2

2.1 STRAFFELOVENS § 82, STK. 1, NR. 9

”Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en formildende omstændighed... 9) at gerningsmanden har aflagt tilståelse”.

Sådan forlyder ordlyden af den nye ændring i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, der ved L 661 i 2024 blev ændret fra den dagældende bestemmelse, der tidligere lovfæstede, at gerningsmanden ”frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse”. Ændringen i 2024 skete som en del af en større lovpakke, der havde til formål at nedbringe de lange ventetider ved de danske domstole, ved blandt andet at forenkle retsplejen¹⁶. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 4-11 angår alle omstændigheder, der vedrører gerningen eller gerningsmandens person, henholdsvis under og efter gerningens udførelse¹⁷.

Den nuværende formulering af bestemmelsen indebærer, at det ikke længere vil være en betingelse for, at lovbestemmelsen kan anvendes, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv, eller at gerningsmandens tilståelse er fuldstændig. Det betyder, at tilståelsen i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed i vurderingen af strafudmålingen, selvom gerningsmanden ikke har angivet sig selv, eller at tilståelsen ikke er fuldstændig¹⁸.

Det fremgår ligeledes af de almindelige bemærkninger til L 115 pkt. 2.10.1 om strafudmåling ved tilståelse, at en tilståelsessag kan afgøres af byretten på grundlag af tiltaltes tilståelse uden en hovedforhandling med bevisførelse, jf. retsplejelovens § 831. Sagen afgøres af en juridisk dommer uden medvirken af domsmænd eller nævninge, forudsat, at sigtede blandt andet samtykker og afgiver

¹⁶ Lovforslag L 115 som fremsat af 28. februar 2024, s. 10.

¹⁷ Karnovs Note nr. 548 til Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

¹⁸ Karnovs Note nr. 557 til Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

en uforbeholden tilståelse, hvor rigtigheden heraf skal bestyrkes og understøttes af sagens øvrige oplysninger¹⁹.

Ifølge de almindelige bemærkninger til bestemmelsen skal det ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en formildende omstændighed, at gerningsmanden har aflagt tilståelse. Bestemmelsen angår straffens udmåling inden for strafferammen og erstattede i 2004 en bestemmelse, der under tilsvarende omstændigheder gav mulighed for at nedsætte straffen under strafferammens minimum. Denne bestemmelse fandtes allerede i straffeloven af 1866 og omhandlede den, der ”frivilligt har angivet sig selv som skyldig eller medskyldig i en forbrydelse og desangående afgivet fuldstændig forklaring”.

2.2 DE SPECIELLE BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGET

Det fremgår af bemærkningerne til § 2 i lovforslag L 115, at straffelovens § 82, stk. 1, nr. 1-11 indeholder en ikke-udtømmende opregning af formildende omstændigheder ved straffens fastsættelse, men at det ifølge bestemmelsens nr. 9 i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse²⁰.

Til bemærkningerne i § 2 i lovforslaget blev det derfor i forlængelse heraf foreslået, at der skulle ske en ændring af § 82, stk. 1, nr. 9, således, at bestemmelsen angiver, at gerningsmanden har aflagt tilståelse. Med forslaget vil det ikke længere være en betingelse for, at lovbestemmelsen kan anvendes, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv, eller at gerningsmandens tilståelse er fuldstændig²¹.

Det følger videre af bemærkningerne, at forslaget dermed lovfæster, at en tilståelse i almindelighed også skal indgå som en formildende omstændighed, når gerningsmanden ikke har angivet sig selv eller tilståelsen ikke er fuldstændig. En tilståelse vil ifølge bemærkningerne dog stadig i højere grad

¹⁹ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 29, afsnit 1.

²⁰ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 107, afsnit 1.

²¹ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 107, afsnit 2-3.

kunne medføre en lavere straf, når gerningsmanden tillige har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse.

Har gerningsmanden ikke angivet sig selv vil der ifølge bemærkningerne stadig i højere grad være grund til, at tilståelsen medfører en lavere straf, såfremt tilståelsen afgives tidligt under sagen, således at politiet spares for en længere efterforskning, og sådan, at sagen kan nå at blive fremmet som en tilståelsessag efter retsplejelovens § 831. I sådan et tilfælde kan tilståelsen efter omstændighederne tillægges betydelig vægt ved strafudmålingen²².

Det fremgår dog af bemærkningerne, at der vil være mindre grund til, at en tilståelse medfører en lavere straf, når tilståelsen først gives under hovedforhandlingen i en domsmands- eller nævningsag. Hvis tiltalte dog forud for sagens hovedforhandling gennem dennes forsvarer tilkendegiver at ville tilstå flere væsentlige forhold i sagen med den virkning, at bevisførelsen og dermed antallet af retsdage begrænses i væsentlig grad, kan tilståelsen dog også medføre en lavere straf, også selv om, at der er forhold, der ikke tilstås²³.

Det forekommer ifølge bemærkningerne, at tiltalte under en tilståelsessag ikke tilstår den fulde sigtelse. I nogle tilfælde frafalder anklagemyndigheden de ikke-tilståede forhold eller andre elementer, og sagen kan derved fremmes i det tilståede omfang. Eftersom tiltalte i denne situation anses for ikke-skyldig i de frafaldne forhold eller elementer, skal tiltaltes tilståelse i en sådan situation anses som en fuldstændig tilståelse²⁴.

I nogle andre tilfælde fastholder anklagemyndigheden modsat sigtelsen i de ikke-tilståede forhold eller elementer med den konsekvens, at sagen derved ikke kan fremmes som en tilståelsessag, men i stedet som en domsmands- eller nævningsag. I en sådan situation har tiltalte alene aflagt en delvis tilståelse, hvorfor tilståelsen kun bør medføre en lavere straf, såfremt den omfatter en væsentlig eller betydelig del af sagen, både i relation til den sparede bevisførelse og antallet af retsdage, samt i relation til den samlede straf, hvis tiltalte også findes skyldig i de ikke-tilståede forhold. Findes tiltalte

²² Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108, afsnit 1.

²³ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108, afsnit 2.

²⁴ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108, afsnit 3.

alene skyldig i det tilståede omfang i en domsmands- eller nævningsag, skal tilståelsen omvendt anses som en fuldstændig tilståelse, der efter omstændighederne kan tillægges betydelig vægt ved udmålingen af straffen²⁵.

2.3 BESTEMMELSENS ORDLYD FØR LOV NR. 661

Før ændringen i juni 2024 lød ordlyden af bestemmelsen således:

”Det skal ved straffes fastsættelse i almindelighed indgå som en formildende omstændighed...
9) at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse”.

Den dagældende ordlyd bevirkede, at før en tilståelse kunne indgå som en formildende omstændighed i en straffesag krævede det, at den dels var afgivet frivilligt af gerningsmanden selv og dels, at den ligeledes var fuldstændig. Dette betød, at det førhen ikke var muligt for en sigtet blot at tilstå enkelte forhold, ligesom den sigtede ville skulle angive sig selv før hans tilståelse ville gavne ham og hans endelige straf i formildende retning.

I et ressourcemæssigt perspektiv synes den nye ændring af bestemmelsen at give større mulighed for at spare ressourcer, da der formentlig ikke foreligger væsentligt mange straffesager, hvor sigtede både angiver sig selv og ligeledes aflægger fuldstændig tilståelse, hvorimod det nu kan være ”attraktivt” for en sigtet at afgive tilståelse, idet tilståelsen skal indgå som en formildende omstændighed i strafudmålingen.

2.4 RIGSADVOKATMEDDELELSEN

Rigsadvokaten har sin meddelelse under punkt 5.9.9 til straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 angivet sine bemærkninger til lovændringen. Rigsadvokaten har i meddelelsen angivet, at det med lovgivningen lovfæstes, at det i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, at gerningspersonen har aflagt tilståelse. Lovændringen blev foretaget som led i en flerårsaftale for domstolene 2024-2027,

²⁵ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108, afsnit 4.

med det såkaldte Rørdam-udvalg i spidsen. Baggrunden for udvalgets arbejde og grunden til, at udvalget var blevet nedsat, var de stigende sagsbehandlingstider ved domstolene, og deres formål var overordnet derfor at effektivisere sagsbehandlingen ved domstolene, hvorfor ændringen af bestemmelsen antages at skulle fortolkes i lyset af procesøkonomiske hensyn²⁶.

I denne forbindelse påpeger Rigsadvokaten, at der i større sager om narkotikakriminalitet eller økonomisk kriminalitet, hvor en tidlig tilståelse vil kunne medføre en væsentlig ressourcebesparelse i hele straffesagskæden frem til dom, på det foreliggende grundlag, er hans opfattelse, at straffen vil kunne nedsættes med op til ca. 25% afhængigt af de konkrete omstændigheder.

Rigsadvokaten pointerer ligeledes, at såfremt tilståelsen omhandler strafbare handlinger, som politiet uden tilståelsen ikke ville have fået kendskab til, vil strafnedsættelsen efter omstændighederne kunne være endnu større²⁷. Det er derudover Rigsadvokatens opfattelse, at der på det foreliggende grundlag kun kan gives op til 10-15% i "rabat" i sager, hvor tilståelsen først falder på et senere tidspunkt, da ressourcebesparelsen da er mindre²⁸.

Rigsadvokaten bemærker endvidere i meddelelsen, at det dog altid vil bero på en samlet vurdering af sagens karakter og omstændigheder, hvilken konkret betydning en tilståelse bør have for strafpåstanden. Rigsadvokaten pointerer, at i en sådan situation, hvor tiltalte alene har aflagt en delvis tilståelse bør tilståelsen kun medføre en lavere straf, såfremt den omfatter en betydelig del af sagen. Anklagemyndigheden skal, i tilfælde, hvor nedsættelse af straffen som følge af en tilståelse er aktuel, redegøre for de momenter i sagen, der er relevante for spørgsmålet, og ifølge Rigsadvokaten bør anklagemyndigheden tillige angive niveauet for strafpåstanden som var der ikke afgivet tilståelse, samt niveauet for den strafnedsættelse, som tilståelsen, efter anklagemyndighedens vurdering, kan begrunde²⁹.

²⁶ Anklagemyndighedens Vidensbase, *Rigsadvokatmeddelelsen*, afsnit 5.9.9, pkt. 2.

²⁷ Anklagemyndighedens Vidensbase, *Rigsadvokatmeddelelsen*, afsnit 5.9.9, pkt. 4.

²⁸ Anklagemyndighedens Vidensbase, *Rigsadvokatmeddelelsen*, afsnit 5.9.9, pkt. 5.

²⁹ Anklagemyndighedens Vidensbase, *Rigsadvokatmeddelelsen*, afsnit 5.9.9, pkt. 10-13.

Slutteligt bemærker Rigsadvokaten, at det alene er selve straffen, der vil kunne nedsættes, som følge af tiltaltes tilståelse. Tilståelsen vil derfor ikke kunne få betydning for et spørgsmål om udvisning eller fastsættelse af lovbestemte følger, for eksempel frakendelse af førerret.

2.5 DET RESSOURCEBESPARENDE FORMÅL

2.5.1 Jørn Vestergaards artikel til Advokatsamfundet

Den 4. marts 2024, før lovændringen trådte i kraft, skrev Jørn Vestergaard, professor emeritus i strafferet en artikel til Advokatsamfundet.dk. I artiklen med titlen, ”Tilståelsesrabat - et godt middel til bedre procesøkonomi?”, forholder Jørn Vestergaard sig kritisk til lovforslaget om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og beskriver sine egne betragtninger om lovforslaget.

I artiklen beskriver Jørn Vestergaard, at formålet med ændringen i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 er at ”frigøre ressourcer ved at skabe et øget incitament ved tilståelse”, og han fortsætter sin betragtning herom ved at påpege, at der i lovudkastet ikke gøres meget ud af at begrunde den foreslåede ændring, og at enhver omtale af betænkeligheder er fraværende. Jørn Vestergaard pointerer endvidere, at det blot bemærkes, at ordningen vil kunne spare politiet for efterforskning og domstolene for bevisførelse³⁰.

Ydermere påpeger Jørn Vestergaard i artiklen, at en nærmere begrundelse for forslaget må udledes af overvejelserne i Rørdam-udvalget, der fik til opgave at påpege tiltag, der kunne nedbringe sagsbehandlingstiderne ved de danske domstole. Udvalget bemærkede i forbindelse hermed, at antallet af tilståelsessager over de seneste ti år næsten er halveret til nu knapt 6.000 sager. Jørn Vestergaard anfører, at ordningens årlige besparelspotentiale, med betydelig usikkerhed, er beregnet til 0,7 millioner kr. for en fuldt indfaset gennemførelse. Forventningen fra Rørdam-udvalget er, at antallet af tilståelsessager vil kunne øges med 125-250 om året, og Jørn Vestergaard kalder det ”urimeligt” ikke at få en mere udførlig redegørelse for initiativets fordele og ulemper, når lovforslaget ifølge ham medfører en ”så forholdsvis beskeden gevinst”³¹.

³⁰ Vestergaard, Jørn, ”Tilståelsesrabat – et godt middel til bedre procesøkonomi?” af 4. marts 2024.

³¹ Vestergaard, Jørn, ”Tilståelsesrabat – et godt middel til bedre procesøkonomi?” af 4. marts 2024

Ifølge Jørn Vestergaard kan en ordning med tilståelsesrabat godt praktiseres, uden at det udarter sig til amerikanske tilstande – her hentyder Jørn Vestergaard til det amerikanske begreb ”plea bargain”. Han anfører videre, at det er blevet gjort gældende, at der ikke er synderlig grund til bekymring for falske tilståelser, idet spændet i dansk strafferetspleje mellem retsgarantierne i sager med hovedforhandling og tilståelsessager ikke er så stort, at en ordning med tilståelsesrabat skaber risiko for at sætte sigtedes retssikkerhed over styr. Det afgørende er, at den sigtede får bistand fra sin forsvarer til at gennemskue, vurdere og afveje de ulemper og fordele, der kan være forbundet ved at aflægge tilståelse³².

I 1994 udarbejdede Rigsadvokaten et notat om adgangen til plea bargaining med visse retningslinjer³³. Det blev heri fastslået, at anklagemyndigheden ikke kan love nedsat straf til en sigtet, idet ”kompetencen med hensyn til strafudmålingen alene tilkommer domstolene”. Det kan i stedet stille sigtede i udsigt, at anklagemyndigheden i retten vil fremhæve en tilståelse som en strafnedsættende faktor, og der kan efter omstændighederne også gives tilsagn om, at anklageren vil nedlægge påstand om en lempeligere straf. Endvidere kan et tilbud til sigtede om påtalebegrænsning til gengæld for en tilståelse være acceptabel, såfremt den fraskilte del af sagen er bevismæssigt tvivlsom, eller såfremt den fraskilte del ikke er af væsentlig betydning i henhold til det tilståede forhold.

Jørn Vestergaard beskriver videre, at tanken med tilståelsesrabat ikke er, at den skal være obligatorisk, men alene at en tilståelse ”i almindelighed” skal tages i betragtning ved fastsættelsen af straffen, men det overlades naturligvis til domstolene at træffe konkrete afgørelser om betydningen af en tilståelse.

Med hensyn til tilståelsesrabattens størrelse anfører Jørn Vestergaard, at man i lovudkastet har fulgt Rørdam-udvalgets anbefaling om at angive visse anvisninger i bemærkningerne. Disse anvisninger indskrænker sig til mere eller mindre selvfølgelige betragtninger om, at en tilståelses kan tillægges større vægt som formildende omstændighed jo tidligere og jo mere dækkende den er. Ifølge Jørn

³² Vestergaard, Jørn, ”Tilståelsesrabat – et godt middel til bedre procesøkonomi?” af 4. marts 2024

³³ Rigsadvokaten, notat af den 13. december 1994, ”Adgangen til plea-bargaining”.

Vestergaard må den optimale fremgangsmåde til beregning af rabatten være at tage udgangspunkt i sager afgjort med bevisførelse, ligesom forsvarer, anklagere og dommer kan søge vejledning i den omfattende udmålingspraksis, som ”Udvalget til afdækning af forholdet mellem strafniveauer og strafferammer” i 2023 har foretaget³⁴.

Slutteligt påpeger Jørn Vestergaard i artiklen, at det ikke benævnes i bemærkningerne til lovudkastet, om en tilståelse efter omstændighederne kan bevirke, at straffen udmåles lavere end den fastsatte minimumsstraf, hvorfor en afgørelse herom selvsagt er op til domstolene.

Relevante elementer i artiklen:

Jørn Vestergaards betragtninger om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 synes relevante for denne afhandling, idet Jørn Vestergaard foretager en objektiv gennemgang af bestemmelsens fordele og ulemper, som der ikke umiddelbart findes i bemærkningerne til lovforslaget.

Særligt relevant er Jørn Vestergaards betragtninger om bestemmelsens ressourcebesparende formål, da Rørdam-udvalget fremkom med lovudkastet navnlig på baggrund af et ønske om at spare ressourcer for både politi, anklagemyndighed og domstole. I forbindelse hermed synes det værd at bemærke, at Jørn Vestergaard pointerer, at det forventes, at det årlige antal tilståelsessager vil stige med 125-250, hvilket ikke synes at være et betydeligt stort tal, idet der, ifølge artiklen, årligt anlægges 6.000 tilståelsessager.

Jørn Vestergaard sætter derfor spørgsmålstegn ved, hvor stor gavn og lettelse, ændringen af bestemmelsen rent faktisk udgør for politi, anklagemyndighed og domstole, og han savner i denne forbindelse en nærmere begrundelse for ændringen, og netop denne nærmere begrundelse udtrykte SF i betænkningen til lovforslaget L115 af 28. februar 2024 ligeledes at savne³⁵.

Derudover påpeger Jørn Vestergaard, at ændringen godt vil kunne praktiseres, uden at det arter sig til amerikanske tilstande. Denne betragtning synes ligeledes relevant, særligt da der til dags dato er

³⁴ Vestergaard, Jørn, ”Tilståelsesrabat – et godt middel til bedre procesøkonomi?” af 4. marts 2024

³⁵ Betænkning til lovforslag nr. L115 af den 23. maj 2024.

afsagt flere domme, hvori ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 har spillet en rolle, og det har i alle dommene været dommerens afgørelse, der har været lagt til grund. Der har derfor ikke været tale om, at der er indgået aftaler mellem anklager og forsvarer forud for straffesagen, som det ofte ses i amerikanske straffesager.

Dette understøttes ydermere af det af Rigsadvokaten udarbejdede notat fra 1994, som Jørn Vestergaard ligeledes påpeger i artiklen. Ifølge notatet kan anklagemyndigheden ikke love nedsat straf til en sigtet, da kompetencen vedrørende strafudmålingen tilkommer domstolene³⁶.

Dog kan anklagemyndigheden ifølge Rigsadvokaten godt stille sigtede i udsigt, at anklageren under straffesagen vil påpege sigtedes tilståelse som et strafnedsættende element, ligesom anklageren kan nedlægge påstand om lempeligere straf. Særligt første betragtning af Rigsadvokatens notat synes at stemme overens med de i afhandlingen udvalgte domme, hvori kompetencen med hensyn til strafudmålingen alene tilkommer domstolene, mens anklagemyndigheden i nogle tilfælde har påpeget tiltaltes tilståelse som en formildende omstændighed.

KAPITEL 3

3.1 TILSTÅELSESSAG, JF. RETSPLEJELOVENS § 831

Tilståelsessager er reguleret i retsplejelovens § 831 og det følger af ordlyden at: ”Afgiver sigtede i et retsmøde efter § 694, stk. 3, en uforbeholden tilståelse i en straffesag, hvor lægdommere ellers skulle have medvirket, kan sagen straks fremmes til dom, uden at der udarbejdes anklageskrift, hvis:

- 1) tilståelsens rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger,
- 2) sigtede og anklageren giver samtykke,
- 3) retten ikke finder det betænkeligt at afgøre sagen uden hovedforhandling, og
- 4) der ikke bliver spørgsmål om anvendelse af straffelovens § 70.”

³⁶ Rigsadvokaten, notat af den 13. december 1994, ”Adgangen til plea-bargaining”, s. 6.

Ovenstående udgør betingelserne for, at en tilståelsessag kan anlægges, frem for en almindelig hovedforhandling med lægdommere. Det er vigtigt at pointere, som det fremgår af ordlyden, at bestemmelsen finder anvendelse i sager, hvor der ”ellers skulle have medvirket lægdommere”, hvilket vil sige, at der enten skal være tale om en domsmandssag eller en nævningsag.

Det fremgår af Karnovs noter til bestemmelsen, at kravene for, at en sag kan fremmes som en tilståelsessag endvidere er, at tiltalte skal være til stede under retsmødet og afgive forklaring³⁷. Derudover er det et krav, at tilståelsen indeholder en erkendelse af de faktiske omstændigheder i den pågældende sag, ligesom både de subjektive og objektive momenter i gerningsindholdet skal være omfattet af tiltaltes tilståelse. Det er opfattelsen, at der bør foreligge en uforbeholden tilståelse med hensyn til alle forholdene som sigtelsen angår³⁸.

Det er dog Hurwitz’ opfattelse i bogen, Strafferetspleje, at betegnelsen ”en uforbeholden tilståelse” er ensbetydende med, at sigtede skal være enig i anklagemyndighedens retlige karakterisering af forholdet, som sigtede er sigtet for³⁹. Derimod anfører Gorm Toftegaard Nielsen og Nicolaj Sivan Holst i bogen, Straffesagens gang, at der ikke er tale om en uforbeholden tilståelse, såfremt sigtede forklarer om ét faktum, men fastholder, at det ikke udgør en strafbar handling⁴⁰.

Anklagemyndigheden frafalder og begrænser imidlertid i et vist omfang sigtelser for at muliggøre, at sagerne fremmes som tilståelsessager. Såfremt betingelserne for at behandle sagen som en tilståelsessag ikke er til stede, idet tilståelsen ikke omfatter forholdet efter den udvidede tiltale, bør sagen hjemvises til byretten til fornyet behandling under medvirken af domsmænd⁴¹.

³⁷ Karnovs Note nr. 5111 til Retsplejelovens § 831.

³⁸ Karnovs Note nr. 5112 til Retsplejelovens § 831.

³⁹ Karnovs Note 5112 til Retsplejelovens § 831.

⁴⁰ Gorm Toftegaard Nielsen og Nicolaj Sivan Holst, *Straffesagens gang*, 7. udgave, 2020, s. 129 f.

⁴¹ Karnovs Note nr. 5117.

Når anklagemyndigheden begrænser sigtelser i sager for at muliggøre, at sagen fremmes som en tilståelsessag, er det et udtryk for, at retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 anvendes. Bestemmelsen muliggør at påtaleopgive en eller flere sigtelser, såfremt disse vil medføre vanskeligheder, omkostninger eller sagsbehandlingstider, der ikke står i rimeligt forhold til sagens betydning og den straf, som i givet fald kunne forventes idømt, jf. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4.

I et tænkt eksempel kunne sigtede være tiltalt for fem forhold af databedragerier, hvoraf tre af forholdene er af mindre økonomisk karakter, og som sigtede i øvrigt ikke erkender, hvorimod sigtede har erkendt to forhold af væsentlig og betydelig karakter.

Her kunne anklagemyndigheden med stor sandsynlighed være interesseret i at påtaleopgive de tre mindre forhold mod at køre sagen som en tilståelsessag på de to store resterende forhold, som sigtede erkender. Dette er naturligvis altid en konkret vurdering, men der kan være et procesøkonomisk perspektiv i at påtaleopgive tre mindre forhold, der ikke kan forventes at resultere i en betydelig straf, således, at sagen kan fremmes som en tilståelsessag, hvilket procesøkonomisk er gavnligt for alle implicerede parter.

Formålet med at fremme en sag som en tilståelsessag er, at det er ressourcebesparende for alle parter. Det fremgår af retsplejelovens § 831, stk. 1, at såfremt sagen anlægges som en tilståelsessag kan sagen straks fremmes til dom uden anklageskrift. Dette bevirker, at anklagemyndigheden kan nøjes med at lave en retsmødebegæring, hvori det fremgår, at tiltalte erkender det påsigtede forhold. I en sådan situation vil pågældende retsmøde da blive fremmet som en tilståelsessag, såfremt tiltalte tilstår i retten, samt hvis sagens øvrige oplysninger understøtter tiltaltes erkendelse. Dette er ressourcebesparende i det omfang, at der skal anvendes færre retsdage, mindre bevisførelse og kortere tid til domsafsigelse.

3.2 HVORNÅR HAR MAN AFLAGT TILSTÅELSE?

For at fremme en straffesag som en tilståelsessag kræver det, at tiltalte har aflagt tilståelse. Det fremgår af retsplejelovens § 831, stk. 1 nr. 1-4, at der foreligger en række betingelser for, hvornår tiltaltes tilståelse kan karakteriseres som en egentlig tilståelse.

Ordlyden af retsplejelovens § 831, stk. 1 lyder således: ”Afgiver sigtede i et retsmøde efter § 694, stk. 3, en uforbeholden tilståelse i en straffesag, hvor lægdommere ellers skulle have medvirket, kan sagen straks fremmes til dom, uden at der udarbejdes et anklageskrift, hvis:

- 1) tilståelsens rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende omstændigheder,
- 2) sigtede og anklageren giver samtykke,
- 3) retten ikke finder det betænkeligt at afgøre sagen uden hovedforhandling, og
- 4) der ikke bliver spørgsmål om anvendelse af straffelovens § 70.”

Ovenstående er kumulative betingelser og betyder således, at samtlige skal være opfyldt før, at der er tale om en tilståelse, der kan lægges til grund i en tilståelsessag. Retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 1, der omhandler, at sagens øvrige omstændigheder og oplysninger skal bestyrke tilståelsens rigtighed, ses ofte benævnt i domsreferater i tilståelsessager.

Ovenstående formodes at være af hensyn til sikkerheden for, at tiltalte for eksempel ikke har aflagt en tilståelse, der er aflagt under pres eller tvang. Sagens øvrige omstændigheder skal understøtte tilståelsen – dels af hensynet til, at man ikke ønsker at dømme en, der er uskyldig og dels at man ikke ønsker, at skyldige går fri⁴².

Derudover er det et krav efter bestemmelsens nr. 2, at sigtede og anklageren samtykker til tilståelsen. Hvis en sigtet ønsker at afgive tilståelse, men anklagemyndigheden ikke samtykker hertil kan sagen derved ikke føres som en tilståelsessag. Anklagerens manglende samtykke må antages at kunne hænge sammen med, at sagens øvrige oplysninger ikke understøtter sigtedes forklaring, eller hvis det er anklagemyndighedens opfattelse, at sigtede, trods hans tilståelse, ikke er skyldig i det tilståede forhold. Hertil gælder ligeledes, at et gyldigt samtykke ikke kan afgives af en sigtet, der ikke har evnen til at handle fornuftsmæssigt⁴³.

⁴² Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”*Øget incitament til tilståelse*” af den 30. marts 2023, s. 4.

⁴³ Karnovs Note nr. 5171 til retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 2.

Endvidere kan en tilståelse kun karakteriseres som en tilståelse, såfremt retten ikke finder det betænkeligt at føre sagen uden en hovedforhandling, jf. bestemmelsens nr. 3. I denne forbindelse fremgår det, at retten har en vis frihed til at kræve sagen behandlet efter anklageskrift og med domsmænd, såfremt det nærer betænkelighed, hvis sagen fremmes som en tilståelsessag⁴⁴. Retten kan ligeledes kræve at afslutte en sag, der er fremmet som en tilståelsessag, på baggrund af omstændigheder, der gør det betænkeligt at fortsætte sagen efter reglerne i § 831. Slutteligt kan en straffesag, hvori der er spørgsmål om forvaring, ikke behandles som en tilståelsessag⁴⁵.

Samlet set betyder dette, at det ikke er tilstrækkeligt, at sigtede blot aflægger en tilståelse. Tilståelsen skal understøttes af sagens øvrige oplysninger, ligesom anklageren skal samtykke til, at sagen fremmes som en tilståelsessag. Endvidere må retten ikke finde det betænkeligt, at sagen fremmes til dom uden anklageskrift og hovedforhandling. Alt dette antages at tage afsæt i, at man i det danske retssystem ikke ønsker, at en uskyldig bliver dømt og at en skyldig går fri.

3.3 HOVEDFORHANDLING VS. TILSTÅELSESSAG

Udgangspunktet for en straffesag er, at den behandles i byretten som 1. instans, jf. retsplejelovens § 686, stk. 1. I straffesager, hvor der er påstand om fængsel i mere end 30 dage, indgår der domsmænd til behandling af sagen, jf. § 686, stk. 2. En hovedforhandling over flere retsdage med flere domsmænd kan være ressourcetungt, idet anklagemyndigheden skal fremlægge en, til tider, lang bevisførelse og efterfølgende procedure, inden der kan afsiges dom. Af samme årsag har lovgiver i bestemmelsens stk. 3 vedtaget, at der ikke medvirker domsmænd i tilståelsessager. Dette anses ligeledes for at være af ressourcemæssige årsager, idet bevisførelsen og en tilståelsessag i sin helhed ofte er af kort varighed og uden behov for domsmænd.

Såfremt en tiltalt ikke ønsker at tilstå skal anklagemyndigheden udarbejde et anklageskrift, jf. retsplejelovens § 834, stk. 1 og 2, ligesom anklagemyndigheden skal udarbejde en bevisfortegnelse, der skal fremsendes til retten inden hovedforhandlingen. Derudover vil en straffesag, alt efter dens

⁴⁴ Karnovs Note nr. 5172 til retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 3.

⁴⁵ Karnovs Note nr. 5173 til retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 4.

karakter og størrelse, skulle anlægges over en hel eller flere retsdage, hvor anklagemyndigheden blandt andet skal føre bevis for tiltaltes skyld, jf. retsplejelovens § 340. Endvidere vil politiet i nogle tilfælde ligeledes skulle efterforske sagen i længere tid og i videre udstræk til brug for en hovedforhandling i en sag, hvor tiltalte nægter sig skyldig, end i en sag, hvor politiet tidligt i forløbet er fremkommet med de fornødne beviser, som tiltalte erkender.

Når anklagemyndigheden har ført bevis for tiltaltes skyld og procederet for skyldspørgsmålet og senere strafudmålingen er det op til dommeren at vurdere sagen og dens udfald. Dette kan, alt efter sagens beskaffenhed, tage lang tid og resultere i flere retsdage, idet dommeren med de pågældende domsmænd for så vidt muligt skal nå til enighed om en afgørelse på baggrund af de fremlagte beviser. Hele denne del af straffesagen er ligeledes ikke aktuel i en tilståelsessag, idet dommeren her alene bekræfter, at tiltaltes erkendelse støttes af de øvrige oplysninger og tager stilling til sagen herudfra.

KAPITEL 4

4.1 RETSPRAKSIS

AM2025.01.16V

I sagen, der blev behandlet som en tilståelsessag uden domsmænd, var Tiltalte 1 og Tiltalte 2 begge tiltalt for en række færdselslovsovertrædelser og lov om euforiserende stoffer, men det bærende element i sagen, var sagens forhold 8. Forholdet angik overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, jf. våbenlovens § 10, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, jf. § 1, stk. 1, nr. 1, nr. 2, nr. 3 og nr. 8, besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder på et offentligt tilgængeligt sted, ved at have været i besiddelse af en funktionsdygtig pistol med tilhørende magasin, hvori der var isat 15 skarpe patroner, samt en løsskudspistol med tilhørende magasin, hvori der var isat én løsskudspatron.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om ubetinget fængsel, og det følger af sagens oplysninger, at begge tiltalte forklarede i overensstemmelse med deres fulde tilståelse, ligesom tilståelsen blev støttet af de øvrige oplysninger. Dette er ifølge retsplejelovens § 831, stk. 1, nr. 1 en betingelse, idet bestemmelsen tilsiger, at tilståelsens rigtighed skal bestyrkes ved de øvrige oplysninger i sagen. Herefter fandt retten Tiltalte 1 skyldig. Retten idømte ham fængsel i 2 år og 6 måneder.

Retten udtalte i forbindelse hermed, at de havde lagt vægt på sagens forhold 8, herunder at Tiltalte 1 tilstod dette forhold i januar 2024. Dommeren udtalte, at det jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, blev tillagt tilståelsen betydelig formildende vægt ved strafudmålingen, selvom tilståelsen blev afgivet efter, at politiet fremkom med DNA-oplysninger, der konkluderede, at Tiltalte 1's DNA var på pistolen. Retten fandt trods dette, at Tiltalte 1's tilståelse forelå så tidligt i forløbet, at sagen allerede da kunne have været fremmet som en tilståelsessag.

Relevante elementer i dommen vedr. Tiltalte 1:

Det interessante i denne situation er særligt, at retten, trods at tiltaltes tilståelse først blev afgivet efter, at politiet fremkom med DNA-oplysninger, der pegede på tiltaltes skyld, lagde *betydelig* vægt på tilståelsen som en formildende omstændighed. Dette synes umiddelbart ikke at stemme overens med bemærkningerne til bestemmelsen, idet der heri fremgår, at formålet med bestemmelsen blandt andet er, at politiet skal spare ressourcer ved tilståelsen. Det synes ikke at være tilfældet i denne sag, idet politiet havde foretaget ressourcetunge efterforskningsskridt før, at tiltalte aflagde tilståelse.

I dette tilfælde tillægger retten alligevel tiltaltes tilståelse betydelig vægt i formildende retning, idet tilståelsen, ifølge retten, blev afgivet tidligt i forløbet – men dog først efter politiets indhentelse af DNA-erklæringer. Dette er værd at bemærke, idet bemærkningerne til bestemmelsen anfører, at der i højere grad vil være grund til, at en tilståelse medfører lavere straf, når tilståelsen er afgivet tidligt i forløbet, sådan at politiet spares for en længere efterforskning. I et sådan tilfælde kan tilståelsen efter omstændighederne tillægges betydelig vægt⁴⁶. Det må vurderes, at retten i dette tilfælde har vurderet, at der alligevel er tale om en tidlig aflagt tilståelse, selvom den først fremkom efter politiets videre efterforskning.

Relevante elementer i dommen vedr. Tiltalte 2:

Tiltalte 2 havde ligeledes uden forbehold erkendt sig skyldig. Tilståelsen blev understøttet af sagens øvrige oplysninger, og det blev derfor fundet bevist, at Tiltalte 2 var skyldig. Retten idømte Tiltalte 2 2 år og 6 måneders fængsel. Retten lagde i sin begrundelse vægt på sagens forhold 8. Tiltalte 2 havde

⁴⁶ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108.

først aflagt tilståelse under hovedforhandlingen, hvorfor retten kun tillagde tilståelsen *mindre formildende vægt* ved strafudmålingen, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

I Tiltalte 2's tilfælde bemærkedes det, at retten kun havde tillagt tilståelsen mindre formildende vægt, idet tiltalte først tilstod under hovedforhandlingen. Dette synes at stemme overens med bemærkningerne til lovforslagets § 2, idet det udtrykkeligt fremgår, at ”der vil være mindre grund til, at en tilståelse medfører lavere straf, når tilståelsen først angives under hovedforhandlingen”⁴⁷. I Tiltalte 2's tilfælde synes retten derfor at have anvendt bestemmelsen i § 82, stk. 1, nr. 9 som angivet i lovforslaget, og derved kun tillagt tilståelsen mindre formildende vægt.

Vestre Landsrets vurdering:

Dommen blev anket til Vestre Landsret, hvor både Tiltalte 1 og Tiltalte 2 påstod formildelse af fængselsstraffen og i øvrigt stadfæstelse, hvorimod anklagemyndigheden påstod skærpelse af fængselsstraffen og i øvrigt stadfæstelse. Ankesagen angik derved fastsættelse af fængselsstraffen for de forhold, som de tiltalte ved byrettens dom blev fundet skyldige i. I forbindelse hermed var hovedspørgsmålet for Vestre Landsret derfor, hvilken betydning det skulle tillægges ved straffastsættelsen, at de tiltalte havde aflagt tilståelse under byretssagen.

I forbindelse hermed udtalte Vestre Landsret, at straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 har til formål at nedsætte strafudmålingen, såfremt tiltalte afgiver tilståelse, navnlig tidligt i sagen og ikke først når politiet, efter længere efterforskning, har tilvejebragt beviser for tiltaltes skyld. Særligt denne bemærkning er relevant i forhold til Tiltalte 1's omstændigheder, idet han først tilstod efter, at politiet havde tilvejebragt beviser for hans skyld.

Vestre Landsret bemærkede i forbindelse hermed, at tilståelsen bør afgives så tidligt, at politiet spares for en længere efterforskning, og sådan, at sagen kan nå at blive fremmet som en tilståelsessag. Det vil modsætningsvist skulle tillægges mindre betydning, at tiltalte under hovedforhandlingen afgiver tilståelse. Det kan dog være aktuelt i tilfælde, hvor tiltalte gennem sin forsvarer tilkendegiver at ville

⁴⁷ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108

erkende flere væsentlige forhold i sagen med den virkning, at bevisførelsen og dermed antallet af retsdage kan begrænses⁴⁸.

I denne sag tilkendegav Tiltalte 2 gennem sin forsvarer, at han ønskede at tilstå. Tilståelsen kom imidlertid så sent i processen, at det ikke gav grundlag for, i væsentlig grad, at begrænse den påtænkte bevisførelse og antallet af retsdage. Det var altså først under hovedforhandlingen i sagen, at det stod klart, at sagen kunne have været fremmet som en tilståelsessag. På baggrund heraf fandt landsretten, at tilståelserne i henhold til sagens forhold 8 faldt inden for den tilfældegruppe, hvor der ifølge forarbejderne til loven er mindre grund til, at tilståelserne medfører lavere straf.

Herudover lagde landsretten vægt på grovheden, karakteren og omstændighederne omkring forhold 8, og sammenholdt disse med den begrænsede mængde ressourcer, der var besparet, idet tilståelsen først forelå under hovedforhandlingen. Derfor vurderede landsretten, at tilståelserne som formildende omstændighed ikke havde en sådan styrke, at det kunne føre til fravigelse af lovens udgangspunkt om 2 år og 6 måneders fængsel.

Landsretten udtalte om Tiltalte 1, at hans tilståelse af alle forhold inklusiv forhold 8 forelå allerede ved sigtelsen, men på trods heraf var der ikke tale om, at hans tilståelser har besparet politiet for en ressourcetung efterforskning, ligesom den ej heller har sparet tid i retten i et omfang, der kan måles i retsdage. Derfor vurderede landsretten ikke, at tilståelsen skulle tillægges formildende omstændigheder, ligesom tilståelsen ikke kunne føre til en fravigelse af udgangspunktet for straffastsættelsen. Dette resulterede i, at landsretten stadfæstede byrettens dom for Tiltalte 2, mens de ændrede den for Tiltalte 1, idet landsretten forhøjede dommen til 2 år og 9 måneders fængsel.

Relevante elementer i Vestre Landsrets dom:

Landsrettens afgørelse synes at følge bemærkningerne til lovforslaget, idet landsretten ikke tillagde Tiltalte 1's tilståelse nær så betydelig vægt, som byretten gjorde, idet der ikke var tale om, at tilståelsen havde været ressourcebesparende for politiet. Dette udmundede sig derved i, at Tiltalte 1's

⁴⁸ Lovforslag nr. L115 af 28. februar 2024, s. 108.

dom blev skærpet. Anvendelsen af § 82, stk. 1, nr. 9 i dette tilfælde synes derfor at stemme overens med formålet for bestemmelsen, idet man ifølge bemærkningerne navnlig kun bør opnå betydelig ”tilståelsesrabat”, hvis tilståelsen har medført, at myndighederne har sparet ressourcer.

AM2025.01.02V

I sagen var T1, T2 og T3 tiltalt for en række overtrædelser af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt. De tre tiltalte havde alle erkendt sig skyldig og aflagt tilståelse, hvorfor sagerne blev behandlet som tilståelsessager.

T1:

T1 erkendte sig skyldig i fire forhold om overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt. og havde nedlagt påstand om fængsel i ikke over 1 år og 6 måneder, hvorimod Anklagemyndigheden havde nedlagt påstand om fængsel i 3 år.

Retten fandt, med baggrund i tiltaltes tilståelse, der blev støttet af sagens yderligere oplysninger, at T1 var skyldig i alle fire forhold. Retten fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder og den lagde i formildende retlig vægt på, at T1 kort tid efter anholdelse og varetægtsfængsling aflagde tilståelse, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

T2:

T2 erkendte sig skyldig i 13 forhold for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt. Hans tilståelse blev ligeledes understøttet af sagens yderligere oplysninger, hvorfor retten fandt ham skyldig. Det blev under sagens oplysninger bemærket, at T2 ”mere eller mindre straks havde erkendt de ting, han blev sigtet for, da han blev anholdt. Når han er blevet præsenteret og sigtet for nye forhold, har han også erkendt dem”.

Retten havde i formildende retning lagt vægt på, at tiltalte efterhånden som sigtelserne og beviserne blev præsenteret for ham meget hurtigt aflagde tilståelse, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Retten bemærkede slutteligt, at T2 ikke havde medvirket til sagens opklaring, herunder forklaret om medgerningsmænd. Retten idømte T2 5 års fængsel.

T3:

T3 erkendte sig skyldig i 8 forhold om overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt. Tilståelsen blev understøttet af de øvrige oplysninger i sagen, hvorfor retten fandt T3 skyldig.

I formildende retning lagde retten vægt på, at tiltalte ikke tidligere var straffet og på, at tiltalte, idet beviserne mod ham blev fremlagt, hurtigt aflagde tilståelse uden i øvrigt at have medvirket til sagens opklaring, herunder at have forklaret om medgerningsmænd, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. T3 blev herefter idømt 4 års fængsel.

Relevante elementer i dommene:

I alle tre afgørelser ses § 82, stk. 1, nr. 9 at finde anvendelse, idet retten har lagt vægt på de tiltaltes tilståelser som formildende omstændigheder. Det bemærkes, at der i dommene vedrørende T2 og T3 benævnes det faktum, at T2 og T3 ”ikke har medvirket til sagens opklaring, herunder at have forklaret om medgerningsmænd”, hvilket er en betingelse efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10. Rettens betragtning herom påpeges blot for at pointere, at dette ligeledes er en omstændighed, der ligesom tilståelse, kan medføre strafnedsættelse. Bestemmelsen finder sammen med straffelovens § 82, stk. 1 nr. 1-11 anvendelse som formildende omstændighed, men i dette tilfælde vurderede retten, at der ikke var grundlag for at nedsætte straffen med grundlag i § 82, stk. 1, nr. 10.

Betragtningen herom er relevant, idet den eneste formildende omstændighed i sagen derved er de tiltaltes tilståelser. Rettens afgørelse og de tre tiltaltes individuelle domme giver derfor et indtryk af, hvor meget rabat i formildende retning de tiltaltes tilståelser har medført.

Vestre Landsret:

I ankesagen påstod alle tre tiltalte formildelse og anklagemyndigheden stadfæstelse. Landsretten anførte om T2, at han allerede efter anholdelsen den 11. juni 2024 tilstod sigtelserne, hvorimod T1 først tilstod i slutningen af juni måned. T3 tilstod i starten af juli 2024. Landsretten vurderede, at alle tre tilståelser var fremkommet så tidligt i forløbet, at det ved strafudmålingen skulle tillægges betydelig vægt i formildende retning.

I denne forbindelse udtalte landsretten angående T2: "landsretten finder, at der ved et straffniveau som det nævnte i sådanne tilfælde passende kan ske en reduktion af straffen med op til 1 års fængsel". Denne betragtning synes interessant, idet retten i de andre udvalgte domme ikke har kommenteret på "tilståelsesrabattens" længde, men alene fremkommet med en kortere strafudmåling end det normale straffniveau. Landsretten ændrede T2's dom til 4 år og 6 måneders fængsel. Vedrørende T3 udtalte landsretten det samme som ved T2 og ændrede derved byrettens dom til 3 år og 6 måneders fængsel. Slutteligt var det landsrettens vurdering, at såfremt der ikke skulle tages hensyn til T1's tilståelse, da ville T1 angiveligt skulle dømmes i omegnen af 2½ års fængsel, men taget tilståelsen i betragtning var det landsrettens afgørelse, at T1 skulle idømmes 2 års fængsel. Landsretten ændrede såvel byrettens afgørelse.

Relevante elementer i Vestre Landsrets dom:

Landsrettens afgørelser i alle tre tiltaltes tilfælde har resulteret i yderligere formildelse, end hvad der blev afgjort i byretten. Dette er værd at bemærke, da dette kunne tyde på, at landsretten er mere tilbøjelig til at gøre straffen lavere end hvad der blev dømt for i byretten, såfremt tiltalte har aflagt tilståelse.

Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at Vestre Landsret i dette tilfælde kommenterer direkte på strafudmålingens omfang, da dette kan danne præcedens for andre sager om lignende kriminalitet, hvorefter at der i sager om § 191, stk. 2 gives 1 års "tilståelsesrabat".

[AM2024.12.18V2](#)

I denne sag var tiltalte tiltalt for syv forhold om overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2 for blandt andet at have indsmuglet 25 kg. amfetamin, 1 kg. heroin, 15 kg. kokain og ad flere omgange at have transporteret over 30 kg. hash. Anklagemyndigheden havde nedlagt påstand om fængselsstraf. Tiltalte havde erkendt sig skyldig. Tilståelsen blev støttet af de øvrige oplysninger i sagen, hvorfor retten fandt tiltalte skyldig.

Retten fastsatte straffen til 11 års fængsel og lagde vægt på, at tiltalte erkendte sig skyldig fra det øjeblik, hvor han blev anholdt af politiet. Sagen blev derfor behandlet som en tilståelsessag.

Relevante elementer i dommen:

Byretten udtalte sig i denne sag begrænset om straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, men taget straffen i betragtning må det antages, at tiltaltes tilståelse er blevet tillagt vægt i formildende retning ved afgørelsen, idet han idømtes 11 års fængsel, hvor strafniveauet normalt ligger på maksimalt 16 års fængsel⁴⁹.

Vestre Landsrets dom:

I Vestre Landsret påstod tiltalte formildelse, hvorimod anklagemyndigheden påstod skærkelse. Anklagemyndigheden oplyste i forbindelse hermed, at politiet i 2022 indledte en efterforskning mod to personer på baggrund af oplysninger, som de gennem den krypterede kommunikationstjeneste, SKY ECC, var kommet i besiddelse af. Efterforskningen førte til, at politiet kom på sporet af tiltalte, der havde kommunikeret med de pågældende personer. Politiet ransagede tiltaltes bopæl, hvorefter han blev fremstillet i grundlovsforhør.

Landsretten lagde under ankesagen vægt på, at tiltalte i syv tilfælde i en periode på ca. et halvt år havde indsmuglet 46 kg. hård narkotika, samt transporteret ca. 50 kg. hash. Forholdene var sket som led i en organiseret kriminalitet på tværs af landegrænser.

Landsretten udtalte videre, at ”uden hensyntagen til tiltaltes tilståelse ville dommen skulle udmåles til 13-14 års fængsel”. Dette bevidner om, at der er tale om særdeles grov kriminalitet. Landsretten udtalte ligeledes, at tiltalte ikke havde anmeldt sig selv, men at han aflagde tilståelse i forbindelse med den første afhøring og i grundlovsforhøret. Tilståelsen blev aflagt på et tidspunkt, hvor politiet havde efterforsket sagen i ca. et år.

På baggrund af ovenstående kom landsretten til den afgørelse, at der var grundlag for at lade tiltaltes tilståelse indgå som en formildende omstændighed, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Af hensyn til tiltaltes tilståelse, tidspunktet for tilståelsen og at sagen blev gennemført som en tilståelsessag fandt landsretten, at straffen skulle fastsættes til 11 år som sket i byretten. Landsretten stadfæstede derfor byrettens dom.

⁴⁹ Karnovs Note nr. 1348 til Straffelovens § 191, stk. 2

Relevante elementer i Vestre Landsrets dom:

I dommen lægger landsretten vægt på, at tiltaltes tilståelse skulle indgå som en formildende omstændighed særligt henset til tidspunktet for tilståelsen. Dette er relevant at bemærke, da netop denne omstændighed fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen. Det fremgår, som tidligere nævnt, af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 2, at formålet med lovændringen er, at des tidligere tilståelsen foreligger, des mere ressourcebesparende har det været for politi og anklagemyndighed⁵⁰. Derfor bør tidspunktet for tilståelsen indgå som en formildende omstændighed, hvilket landsretten i denne sag ligeledes fandt.

AM2024.12.18V

I sagen, der blev anlagt den 20. september 2023, var tiltalte tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 266 omhandlende trusler, ved at have truet forurettede til at foretage en strafbar handling. Tiltalte havde blandt andet via beskeder og lydfiler på Messenger skrevet til forurettede: ”Vent og se jeg stikker dig ned” og ”om jeg så skal knæk og bræk armene på dig mand, og dine fucking ben bagefter”, hvilket var egnet til hos forurettede at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd.

Sagen var anlagt som en tilståelsessag, idet tiltalte uden forbehold erkendte sig skyldig. Tilståelsen blev støttet af sagens øvrige oplysninger, hvorfor retten fandt tiltalte skyldig. Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængselsstraf, og retten fastsatte straffen til fængsel i 30 dage. Retten lagde vægt på udtalelsernes karakter og på tiltaltes tidligere straffe for ligeartet kriminalitet.

Vestre Landsret:

Sagen blev anket til Vestre Landsret, hvor tiltalte påstod formildelse og anklagemyndigheden skærpelse. I tiden mellem dommen i byretten og ankesagen, der blev anlagt den 18. december 2024, trådte ændringen i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 i kraft.

⁵⁰ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108

”Tilståelsesrabatten” sås ikke at blive anvendt i byrettens dom, idet ændringen om, at tilståelse i sig selv skal indgå som en formildende omstændighed, ikke gjaldt på daværende tidspunkt. Dette forhold havde imidlertid ændret sig til ankesagen, hvor landsretten på baggrund af tiltaltes forklaringer, lagde til grund, at tiltaltes tilståelse ikke havde medført, at der var blevet sparet ressourcer i sagsforløbet. Dette var hverken tilfældet for politiet eller domstolene. Landsretten konkluderede herefter, at tiltaltes tilståelse i retsmødet den 4. juli 2022 ikke kunne få betydning for strafudmålingen, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Landsretten stadfæstede byrettens dom.

Relevante elementer i dommen:

Det bemærkelsesværdige ved denne sag er, at tilståelsen er afgivet før ændringen i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 trådte i kraft. I mellemtiden blev sagen anket til landsretten, og på tidspunktet for ankesagen var ændringen om ”tilståelsesrabat” trådt i kraft. Det var derfor relevant at vurdere, hvad retten lagde vægt på i denne sag, og om det havde betydning for strafudmålingen i ankesagen, at der i mellemtiden var sket en ændring om tilståelsessager. Det ses, at landsretten stadfæstede dommen, hvorfor de var enige i byrettens afgørelse. Landsretten lagde vægt på, at tiltalte havde tilstået i et retsmøde den 4. juli 2022, og at der ikke var tale om, at tilståelsen forelå så tidligt, at det havde været ressourcebesparende for politi og domstole.

Det fremgår dog af forarbejderne til § 82, stk. 1, nr. 9, at tilståelsen i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, hvorfor det synes mærkværdigt, at tilståelsen ikke er taget i betragtning ”i mindre formildende retning”, som det i bemærkningerne til § 2 i L 115 fremgår, at det bør, såfremt den fremkommer senere i forløbet⁵¹. Dog kan landsrettens resultat begrundes med, at det ligeledes i bemærkningerne fremgår, at ”der vil være mindre grund til, at en tilståelse medfører en lavere straf, når tilståelsen først afgives under hovedforhandlingen i en domsmandssag eller nævningsag”⁵². Denne bemærkning kan muligvis fortolkes således, at ”tilståelsesrabat” kan undlades, såfremt tilståelsen først afgives under hovedforhandlingen, jf. udtrykket ”mindre grund”.

⁵¹ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108.

⁵² Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108

AM2024.09.04Ø3

I sagen var Tiltalte1 og Tiltalte2 tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 237, jf. § 81 b ved i forening eller efter aftale eller fælles forståelse, at have dræbt forurettede med et skydevåben kaliber 9 mm. ved på klos hold at have affyret tre skud mod forurettede, hvoraf det ene skud var dræbende.

For så vidt angår Tiltalte2 var han ligeledes tiltalt for forsøg på røveri af særlig farlig karakter, jf. straffelovens § 288, stk. 2, jf. § 21, jf. § 81 b ved under anvendelse af et skydevåben kaliber 9 mm., at have forsøgt at aftvinge forurettedes mobiltelefon og andre værdigenstande, hvilket mislykkedes, hvorfor forurettede flygtede men blev eftersat af Tiltalte1, der affyrede de førnævnte skud.

Begge tiltalte var endvidere tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1 ved under skærpende omstændigheder at have været i besiddelse af et skarpladt skydevåben kaliber 9 mm. i et offentligt område i Brøndby Strand.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængsel på livstid. Tiltalte1 erkendte sig skyldig i forhold 1 og 2, dog således, at det ikke skete i forening med Tiltalte2. Tiltalte2 har i forhold 1 erkendt sig skyldig i forsøg på røveri, dog således, at det ikke skete i forening med Tiltalte1 og nægtede sig skyldig i drab og i forhold 2.

Retten i Glostrup:

Retten afsagde dom i sagen den 3. februar 2023 og fandt, på baggrund af de tiltaltes forklaringer og sagens øvrige oplysninger, at Tiltalte1 og Tiltalte2 var skyldige i overtrædelse af § 237 og § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, til dels jf. § 23, alt jf. § 81 b. Retten idømte begge tiltalte fængsel på livstid.

I forbindelse med strafudmålingen udtalte retten, at drabet blev begået i forening og efter fælles forståelse. Retten fandt endvidere, at der ikke forelå nogle formildende omstændigheder, der gav grundlag for at fravige udmålingspraksis vedrørende manddrab og besiddelse af skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted.

Østre Landsret:

Tiltalte2 ankede sagen med påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse. Tiltalte1 ankede ligeledes med påstand om frifindelse i det ikke erkendte omfang, subsidiært formildelse. Anklagemyndigheden påstod stadfæstelse.

Et flertal af nævninge og dommere udtalte i ankesagen, at Tiltalte1 ligeledes i landsretten erkendte sig skyldig i drabet på forurettede samt våbenbesiddelse, men gjorde gældende, at drabet ikke skete i forening med Tiltalte2. Tiltalte2 nægtede sig ligeledes skyldig i manddrab og våbenbesiddelse i landsretten, men erkendte forsøg på røveri. Flertallet i landsretten tiltrådte derfor, at Tiltalte1 var skyldig i forhold 1 og 2, og at Tiltalte2 var skyldig i den principale tiltale i forhold 1 samt i forhold 2.

Idet der er tale om, at landsrettens flertal stemte for ovenstående, stadfæstede landsretten derved byrettens afgørelse. Landsretten bemærkede i forbindelse med straffastsættelsen, at det forhold, at Tiltalte1 både i by- og landsretten har erkendt sig skyldig, dog således at forholdene ikke er begået i forening med Tiltalte2, under de foreliggende omstændigheder og henset til forholdenes karakter og grovhed ikke kunne føre til, at der i stedet kunne udmåles en tidsbestemt straf for ham, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

Landsretten stadfæstede derved byrettens dom og idømte begge tiltalte fængsel på livstid. Der er efterfølgende søgt om tredjeinstansbevilling.

Relevante elementer i dommen:

Det særligt bemærkelsesværdige i denne sag er, at navnlig Tiltalte1 allerede i byretten erkendte sig skyldig i manddrab og våbenbesiddelse. På dette tidspunkt var ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 ikke foretaget, hvorfor byretten ikke lagde vægt på Tiltalte1's tilståelse som en formildende omstændighed. På tidspunktet for ankesagen var ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 vedtaget, hvorfor Tiltalte1's tilståelse som udgangspunkt burde medføre "tilståelsesrabat". Det fremgik dog af landsrettens bemærkninger til dommen, at forholdets grovhed ikke kunne føre til, at der i stedet skulle udmåles en tidsbestemt straf for ham. Med denne vurdering afviger landsretten derved princippet om,

at en tilståelse skal medføre ”rabat” i strafudmålingen, idet minimumsstraffen for et drab er 5 års fængsel, jf. straffelovens § 237.

Begrundelsen herfor kan muligvis findes i bemærkningerne til § 2 i lovforslag L115 som fremsat, idet der heri fremgår, at såfremt anklagemyndigheden i nogle tilfælde fastholder sigtelsen i de ikke tilståede forhold eller andre elementer, med den konsekvens, at sagen da ikke kan afsluttes som en tilståelsessag, men i stedet gennemføres som en domsmandssag eller nævningsag, bør tilståelsen kun medføre lavere straf, hvis tilståelsen omfatter en betydelig del af sagen, idet tiltalte i denne situation alene har aflagt delvis tilståelse.

Dette er både henset til den sparede bevisførelse, antallet af retsdage og relationen til den samlede straf, såfremt tiltalte også findes skyldig i de ikke-tilståede forhold⁵³. I denne sag er der tale om, at anklagemyndigheden fastholdt tiltalen om, at drabet var sket i forening og under fælles forståelse, hvilket Tiltalte1 nægtede sig skyldig i, hvorfor der ikke forelå en fuldstændig tilståelse. Det faktum, at Tiltalte1 ikke erkendte, at drabet var sket i forening, synes ikke at ”omfatte en betydelig del af sagen”, hvilket ifølge bemærkningerne til lovforslaget navnlig ville være grundlaget for at strafudmålingen skulle nedsættes⁵⁴.

AM2024.09.24B

I sagen var den tiltalte tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 279 og § 279 a, jf. § 286 omhandlende bedrageri og databedrageri af særlig grov karakter, idet hun i en periode fra 2016 til 2021 som indehaver af en lægeklinik havde indberettet ikke-foretagne ydelser samt forhøjede ydelser for patienter for i alt 4.259.118 kr.

Tiltalte erkendte sig skyldig og sagen blev behandlet som en tilståelsessag den 23. maj 2024. Byretten idømte tiltalte fængsel i 2 år og 6 måneder og lagde til grund for sin afgørelse, at der i skærpende retning var tale om en grov sag, hvor tiltalte, der i en betroet stilling som praktiserende læge, havde

⁵³ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s. 108.

⁵⁴ Lovforslag nr. L115 fremsat den 28. februar 2024, s.108, jf. ordlyden i afsnit 3.

begået systematisk bedrageri for et stort beløb i en længere årrække. I formildende retning lagde retten vægt på tiltaltes personlige forhold og den lange sagsbehandlingstid, samt det forhold, at tiltalte erkendte sig delvist skyldig i 2021 og i slutningen af 2023 erkendte sig skyldig i fuldt omfang, hvilket resulterede i procesøkonomiske besparelser. Sagen ses ikke at være anket til landsretten, hvorfor denne dom er den eneste udvalgte dom i afhandlingen, hvor byrettens afgørelse er den endelige.

Relevante elementer i dommen:

Det bemærkelsesværdige ved denne afgørelse er, at sagen blev afgjort i retten den 23. maj 2024, hvorfor lovændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 endnu ikke var trådt i kraft. På trods heraf ses byretten at lægge vægt på tiltaltes tilståelse i formildende retning, ligesom retten bemærkede, at tiltaltes tilståelse havde medført procesøkonomiske besparelser. Rettens begrundelse kan muligvis understøttes med, at der på tidspunktet for domsafsigelsen var så stor forventning om, at lovforslaget om ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 ville træde i kraft, idet der den 23. maj 2024 blev udgivet betænkning til lovændringen i Folketinget⁵⁵.

AM2024.1010V

I denne sag var tiltalte tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 237, drab, ved efter forudgående planlægning at have opsøgt forurettede og have medbragt en kniv, som han kort før kl. 20.57 den 19. april 2023 anvendte til at dræbe forurettede ved at tildele hende i alt 13 læsioner med kniven på kroppen, herunder 9 stiklæsioner, hvoraf 4 var placeret i brystet og 3 af dem var påført med så stor kraft, at hun afgik ved døden.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængsel i 13 år. Tiltalte erkendte sig skyldig.

Tiltalte forklarede i Retten i Aarhus, at han har mødt afdøde én gang før. Hun var gift med tiltaltes onkel og der havde i mange år været uoverensstemmelser om arv i familien. Tiltalte forklarede, at han den 19. april havde drukket alkohol og var lettere beruset, da det slog klik for ham. Han søgte på afdøde og onklens adresse på Krak.dk og tog ud til adressen. Han havde medbragt en taske, hvori der

⁵⁵ Betænkning til lovforslag nr. L115 af den 23. maj 2024.

var en køkkenkniv. Tiltalte forklarede videre, at han kom ud til adressen og spurgte, om onklen og afdøde gav en kop kaffe. Herefter forklarede tiltalte om et totalt kontroltab, hvor han – mere end én gang – stak afdøde med kniven i torsoen.

Retten i Aarhus:

Retten i Aarhus lagde til grund for deres afgørelse vægt på, at tiltalte uden forbehold havde erkendt sig skyldig. Tilståelsen blev støttet af de øvrige oplysninger, hvorfor det var bevist, at tiltalte var skyldig.

Retten i Aarhus fastsatte straffen til fængsel i 13 år.

Retten havde i sin nærmere begrundelse lagt vægt på sagens grovhed. Retten havde ligeledes, efter en samlet vurdering, konkluderet, at der i sagen var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at manddrab straffes med fængsel i 12 år, i opadgående retning. Retten påpegede endvidere, at hverken det forhold, at tiltalte erkendte sig skyldig, eller de oplysninger, der foreligger om hans personlige og helbredsmæssige forhold, under de foreliggende omstændigheder kunne føre til et andet resultat.

Vestre Landsret:

Tiltalte ankede dommen til formildelse. Anklagemyndigheden påstod skærpelse. Landsretten nedsatte straffen til 12 års fængsel.

Landsretten påpegede blandt andet i sin begrundelse, at et drab ifølge fast retspraksis straffes med 12 års fængsel, medmindre der foreligger ikke-uvæsentlige skærpende eller formildende omstændigheder. Landsretten fandt, efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om fængsel i 12 år. Landsretten fandt videre, at den omstændighed, at tiltalte har erkendt sig skyldig, ikke kunne føre til en anden vurdering.

Relevante elementer i dommen:

I denne sag ses byretten at idømme tiltalte en strengere straf end udgangspunktet på 12 års fængsel, hvorfor byretten ikke har taget straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 om tiltaltes tilståelse med i deres overvejelser for strafudmålingen. Dette vurderes ikke særligt påfaldende, idet ændringen om, at

tiltaltes tilståelse skal indgå som en formildende omstændighed, ikke var tiltrådt på tidspunktet for sagen i byretten.

Det synes dog interessant, at landsretten kommer frem til det resultat, at udgangspunktet om 12 års fængsel ikke kan fraviges, ej heller med begrundelse i tiltaltes tilståelse. På tidspunktet for ankesagen var ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 tiltrådt, hvorfor tilståelsen, ifølge lovændringen, burde indgå som en formildende omstændighed. Dette vurderede landsretten ikke, at det kunne, hvorfor der kan sættes spørgsmålstegn ved, om landsretten ikke vil lade tilståelsen indgå som en formildende omstændighed når der er tale om personfarlig kriminalitet eller mere specifikt, når der er tale om drab.

KAPITEL 5

5.1 Diskussion

5.2 Diskussion af domme

Der er i nærværende afhandling udvalgt en række domme, der hver især afspejler en kategori inden for kriminalitet, for eksempel: våbenbesiddelse, narkotikakriminalitet, økonomisk kriminalitet og personfarlig kriminalitet. Dommene er nøje udvalgt for at få så bredt et spektrum af retspraksis, hvor straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 har fundet anvendelse. Forskelligheden i dommernes kriminalitetstype er ligeledes udvalgt for at undersøge, om der i praksis er tendens til at give mere ”tilståelsesrabat” i nogle typer straffesager fremfor andre.

Kigger man på AM2025.01.16V, hvor by- og landsret fandt frem til to forskellige afgørelser angående den ene tiltalte, er det naturligvis relevant at undersøge, hvad der blev lagt til grund for deres afgørelser. Byretten lagde ”betydelig vægt i formildende retning” på den ene tiltaltes tilståelse, idet den fremkom tidligt i forløbet, på trods af, at den først fremkom efter, at politiet havde tilvejebragt DNA-beviser, der pegede på tiltaltes skyld. Landsretten vurderede modsætningsvist, at straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 netop har til formål at spare ressourcer for blandt andet politiet, hvorfor en tilståelse, der først fremkommer efter at politiet har foretaget efterforskning, bør tillægges mindre betydelig vægt.

Med denne begrundelse skærpede landsretten straffen for den ene tiltalte. Denne sag er et eksempel på, at det ressourcebesparende og procesøkonomiske formål med bestemmelsen vejer tungt i

vurderingen, hvert fald ifølge landsretten. Sagen er ligeledes et eksempel på, at bestemmelsens ordlyd og bemærkningerne til bestemmelsen kan resultere i forskellige afgørelser, idet det kan være forskelligt fra dommer til dommer, hvornår man vurderer, at en tilståelse er aflagt tidligt i sagsforløbet.

I AM2024.09.24B lagde retten ligeledes til grund for sin afgørelse, at tiltaltes tilståelse havde resulteret i procesøkonomiske besparelser, hvorfor retten lagde vægt på tiltaltes tilståelse i formildende retning, på trods af, at bestemmelsen i § 82, stk. 1, nr. 9 på tidspunktet for domsafsigelsen endnu ikke var vedtaget. Retten begrundede endvidere sin afgørelse med, at der havde været lang sagsbehandlingstid samt at tiltalte delvist erkendte sig skyldig i 2021 og i 2023 erkendte sig skyldig i fuldt omfang.

Det var ifølge retten den delvise og senere fuldstændige erkendelse, der resulterede i de procesøkonomiske besparelser. I denne sag synes der ikke at være uklarhed om § 82, stk. 1, nr. 9's anvendelsesområde, på trods af, at bestemmelsens på tidspunktet for domsafsigelsen fortsat manglede at blive vedtaget. Det må dog forventes, at der på tidspunktet for domsafsigelsen var så stor formodning om, at bestemmelsen ville blive ændret, at retten lagde den kommende bestemmelse til grund til tiltaltes fordel.

I AM2025.01.02V lagde retten vægt på tiltaltes tilståelser i formildende retning efter § 82, stk. 1, nr. 9 og fandt at, at denne omstændighed var den eneste, der i formildende retning havde indvirkning på strafudmålingen. Dette lagde retten til grund, idet de udtalte, at T2 og T3 ”ikke har medvirket til sagens opklaring, herunder at have forklaret om medgerningsmænd”. Betragtningen synes at være forventelig, taget sagens karakter i betragtning, idet det ville medføre endnu en formildende omstændighed, såfremt de tiltalte havde medvirket til sagens opklaring ved at have forklaret om hinanden. Omstændigheden synes desuagtet relevant for vurderingen af sagen, idet den endelige straf derved alene er et udtryk for, hvor meget retten har tillagt tilståelsen rabat i formildende retning. Havde omstændigheden om § 82, stk. 1, nr. 10 ligeledes fundet anvendelse ville dette have vanskeliggjort vurderingen af, hvor meget der blev lagt vægt på tilståelsen i formildende retning.

Det gjorde sig endvidere gældende i denne sag, at den – ligesom den førstnævnte – blev anket til landsretten. Vestre Landsret var ligeledes uenig i byrettens afgørelse, men til tiltaltes fordel, idet

landsretten ændrede byrettens dom og idømte de tiltalte en mildere dom end byretten med den bemærkning om, at ”der i sager om § 191, stk. 2 kan gives 1 års tilståelsesrabat”.

I AM2024.12.18V2 blev tiltalte idømt 11 års fængsel for grov narkotikakriminalitet, hvor der maksimalt kan idømmes 16 års fængsel. Byretten udtalte sig ikke om § 82, stk. 1, nr. 9, og det vides derfor ikke, hvad byretten lagde til grund for sin afgørelse og om de har givet tiltalte ”rabat” for at have aflagt tilståelse. Dette kom dog frem i ankesagen, hvor landsretten udtalte, at ”uden tiltaltes tilståelse ville dommen skulle udmåles til 13-14 års fængsel”.

Landsretten udtalte ligeledes, at tiltaltes tilståelse fremkom tidligt i forløbet, og de lod derved tilståelsen indgå som en formildende omstændighed og stadfæstede dommen. Sagen er derved et eksempel på, at tilståelsens aflæggelse og tidspunktet herfor vejer tungt, idet landsretten har nedsat straffen med 2-3 år i forhold til, hvad tiltalte kunne forventes at blive idømt uden at have aflagt tilståelse.

Et eksempel på, at tidspunktet for tilståelsens aflæggelse er vigtig ses i AM2024.12.18V, der omhandlede straffelovens § 266 – trusler. Sagen var anlagt som en tilståelsessag i byretten på et tidspunkt, hvor ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 ikke var indtrådt endnu. Retten udtalte sig derfor ikke om bestemmelsen og det vides ikke, om retten lod tiltaltes tilståelse indgå som en formildende omstændighed. På tidspunktet for ankesagen var ændringen i § 82, stk. 1, nr. 9 nu trådt i kraft, hvorfor det var relevant at vurdere, hvad landsretten lagde til grund for sin afgørelse.

Dog var landsretten enige med byretten og påpegede, at tiltaltes tilståelse ikke havde medført, at politiet havde sparet ressourcer, idet tilståelsen fremkom under et retsmøde den 4. juli 2022. Landsretten vurderede derfor, at tilståelsen ikke kunne få betydning for strafudmålingen. Landsrettens resultat kan synes en smule mærkværdigt, navnlig fordi det fremgår i bemærkningerne til § 82, stk. 1, nr. 9, at tilståelsen skal indgå som en formildende omstændighed i almindelighed. Dog forlyder det ligeledes i bemærkningerne, at såfremt en tilståelse først afgives under en hovedforhandling er der ”mindre grund” til at tilståelsen medfører lavere straf. Begrundelsen for landsrettens stadfæstelse kan derfor være, at landsretten har fortolket ”mindre grund” som ensbetydende med, at tilståelsesrabatten kunne undlades.

I en anden sag, hvor der ligeledes ikke blev givet tilståelsesrabat, var AM2024.09.04Ø3, hvor to tiltalte blandt andet blev dømt for drab, jf. straffelovens § 237. Retten i Glostrup idømte begge tiltalte

fængsel på livstid og lagde til grund for deres afgørelse, at der ikke forelå nogle formildende omstændigheder, der kunne danne grundlag for fravigelse af udmålingspraksissen vedrørende drab og besiddelse af et skydevåben. På daværende tidspunkt var ændringen i § 82, stk. 1 nr. 9 endnu ikke trådt i kraft, hvorfor bestemmelsen ikke fandt anvendelse. I ankesagen, hvor begge tiltalte ankede til formildelse, lagde landsretten til grund i deres vurdering af sagen, at sagens grovhed gjorde, at der ikke kunne udmåles en tidsbestemt straf.

Årsagen hertil kan muligvis findes i bemærkningerne til lovændringen, idet det heri fremgår, at hvis anklagemyndigheden fastholder sigtelsen i et ikke-tilstået forhold kan sagen ikke gennemføres som en tilståelsessag. I et sådant tilfælde følger det af bemærkningerne, at tilståelsen udelukkende bør medføre lavere straf, såfremt den omfatter en væsentlig del af sagen. Statsadvokaten fastholdt tiltalen om, at drabet var sket i forening, hvilket de tiltalte nægtede, hvorfor der ikke forelå en tilståelse efter anklageskriftet. Det må antages, at det var landsrettens vurdering, at der ikke var tale om en væsentlig del af sagen, hvorfor de stadfæstede byrettens dom. Der blev derved ikke givet tilståelsesrabat i denne sag om personfarlig kriminalitet.

Det samme gjorde sig gældende i en anden drabssag, AM2024.1010V, hvor tiltalte havde erkendt sig skyldig i at have stukket afdøde i alt 13 gange, hvorefter hun afgik ved døden. Tiltalte blev i byretten idømt 13 års fængsel, og retten lagde til grund for deres afgørelse, at det forhold, at tiltalte havde erkendt sig skyldig, ikke kunne føre til et andet resultat.

Landsretten havde dog en anden vurdering af sagen – de ændrede byrettens afgørelse til 12 års fængsel, men lagde dog ikke straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 til grund herfor. Landsretten vurderede, at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet om 12 års fængsel for drab, som retspraksis peger på. Landsretten nævnte specifikt ligeledes, at den omstændighed, at tiltalte havde erkendt sig skyldig, ikke kunne føre til en anden vurdering. Landsretten fravigende derved den nye lovændring i § 82, stk. 1, nr. 9 om, at tiltaltes tilståelse skal indgå som en formildende omstændighed.

De to ovenstående sager kan give anledning til at tro, at der er en tendens til ikke at give tilståelsesrabat ved sager om personfarlig kriminalitet, navnlig drab. I begge tilfælde sås retten ikke at lægge vægt på tiltaltes tilståelse, på trods af, at den nye lovændring var indtrådt på tidspunktet for ankesagen. Denne vurdering kan hænge sammen med, at man fra domstolenes side ikke ønsker at ”honorere” en tilståelse for drab, idet der særligt tillægges et hensyn til offeret eller offerets pårørende.

Dette kan ligeledes hænge sammen med perspektivet om, at hverken det afdøde offer eller dets pårørende har mulighed for at afgive vidneforklaring i en tilståelsessag, idet man her har sparet vidneforklaringerne væk. Der kan derfor foreligge et uskrevet hensyn om, at man ikke ønsker at give tiltalte muligheden for at få lavere straf grundet en tilståelse. Dette perspektiv vil ligeledes blive belyst nedenfor.

5.3 Diskussion af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9

Det står nu klart, at ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 havde et procesøkonomisk formål. Det følger af lovforslaget L 115 af 28. februar 2024, at Rørdam-udvalget fremkom med forslaget til ændringen for at lempe de lange sagsbehandlingstider ved domstolene. Det står endvidere nu klart, at en tilståelsessag, som en straffesag vil blive anlagt som, såfremt tiltalte tilstår og visse betingelser er opfyldt, er langt mindre krævende og medfører langt færre ressourcemæssige elementer, end hvis sagen skulle fremmes som en domsmands- eller nævningsesag. Tilståelsessagen vil derfor utvivlsomt spare alle implicerede myndigheder og parter tid, omkostninger og ressourcer, hvorfor ændringen af bestemmelsen procesøkonomisk og ressourcemæssigt synes at leve op til formålet med bestemmelsen.

Ændringen af bestemmelsen medfører dog også det element, at det er lettere for en sigtet eller tiltalt at afgive tilståelse, idet bestemmelsen har medført, at der er færre krav til tilståelsen. Den skal ikke længere være fuldstændig og gerningsmanden skal ej hellere længere angive sig selv, som den gamle bestemmelse krævede for at opnå formildelse. Dette betyder ligeledes, at såfremt en sigtet tidligt – eller sent – i sagsforløbet afgiver tilståelse og betingelserne for at fremme sagen som en tilståelsessag er opfyldt, da bør sagen fremmes som en tilståelsessag efter retsplejelovens § 831.

5.3.1 Offer-perspektivet

Tilståelsessagen medfører endvidere, at en lang række retslige elementer fraviges. For eksempel vil anklagemyndigheden i en tilståelsessag ikke indkalde vidner, der afgiver forklaring om sagen. Dette er netop for at spare tid, ressourcer og retsdage – men med denne besparelse mister offeret, forurettede eller dets pårørende også muligheden for, at domstolene medtager deres version af sagen i deres vurdering. I en normal domsmandssag ville forurettede eller andre centrale og væsentlige vidner skulle afgive deres forklaringer, hvilket er med til at belyse sagen fra begge sider.

I en tilståelsessag afskæres forurettede for at få sin del af sagen belyst, fordi retten alene vurderer tiltaltes erkendelse og sammenholder denne med de øvrige omstændigheder. Det formodes, at hensynet til forurettede, offeret eller dets pårørendes mulighed for at udtale sig i nogle typer straffesager, fx narkotikakriminalitet eller økonomisk kriminalitet, ikke er nær så tungtvejende, idet der ikke er tale om personskade eller lignende. Dog formodes det, at offeret, forurettede eller dets pårørende kan finde det krænkende eller uretfærdigt, at retten ikke får deres version af sagen at høre, hvis sagen omhandler personfarlig kriminalitet, såsom vold, voldtægt eller drab.

Tilståelsessagen medfører derved en begrænsning for, at andre implicerede parter kan blive hørt, og idet, at det forventes, at flere vil afgive tilståelse på baggrund af forventningen om at få en lavere straf, kan der spekuleres i, om der med tiden vil opstå diskussioner om, hvorvidt det er ”for nemt” for tiltalte at tilstå en sag eller en række forhold, idet tiltalte da ved, at det kun er hans/hendes side af sagen, samt sagens øvrige oplysninger, der vil blive tillagt vægt.

Ændringen har også den virkning, at anklagemyndigheden kan fremkomme med den ydelse overfor sigtede, at anklageren i retten vil fremhæve den sigtedes tilståelse som en formildende omstændighed, hvilket kan medføre strafnedsættelse⁵⁶. Anklageren kan ligeledes påtaleopgive sigtelsen i en række forhold i en sag mod at tiltalte afgiver tilståelse om det væsentligste forhold eller blot nogle andre forhold.

Dette kan formentlig virke stødende eller hensynsløst i forhold til forurettede, offeret eller dets pårørende, idet mange forurettede eller pårørende er af den opfattelse, at anklagemyndigheden er på ”deres side”, idet det er anklagemyndigheden, der anlægger og fører sagen. I et sådan tilfælde kan det formodes, at forurettede, offeret eller dets pårørende kan sidde tilbage med en følelse af, at tiltalte ikke dømmes for hele forbrydelsen, men alene de forhold som han/hun har tilstået, og at anklagemyndigheden ikke tilgodeser den forurettedes perspektiv på sagen.

Det tyder dog på, at domstolene vægter offerets perspektiv og hensynet til offeret tungere i sager om personfarlig kriminalitet. Det ses i de to udvalgte domme om overtrædelse af straffelovens § 237, drab, at der ikke gives ”tilståelsesrabat” i nogle af sagerne – dette var ligeledes tilfældet i sagen om

⁵⁶Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårssaftale for domstolene, ”*Øget incitament til tilståelse*” af den 30. marts 2023.

overtrædelse af straffelovens § 266, trusler. Retterne begrundede begge afgørelser om drab med, at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet fra praksis om 12 års fængsel, også på trods af tiltaltes tilståelse, hvorfor der er grundlag til at tro, at domstolene tager hensyn til de efterladte i sager om personfarlig kriminalitet, og særligt drab, og fastholder strafniveauet i disse sager.

Dette kan være et udtryk for, at domstolene tager hensyn til offeret og ikke ”honorerer” en tilståelse i drabssager, på trods af, at det fremgår af lovgivningen, at det bør indgå som en formildende omstændighed. I netop denne type straffesager ville det være optimalt at få en afgørelse fra Højesteret om anvendelse af § 82, stk. 1, nr. 9, hvorfor det synes interessant, at der i AM2024.09.04Ø3 er søgt om tredjeinstansbevilling, idet en sådan afgørelse fra Højesteret vil danne præcedens for fremtidige afgørelser om tilståelsesrabat i drabssager.

5.3.2 Det procesøkonomiske perspektiv

Foruden offer-perspektivet synes det også relevant at diskutere og vurdere, hvorvidt formålet med bestemmelsen, navnlig at spare ressourcer og omkostninger, er og vil blive realiseret. Det er naturligvis besværligt at gisne om, hvorvidt straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 vil medføre en væsentlig stigning i antallet af tilståelsessager og dermed spare ressourcer ved domstolene i fremtiden, men utvivlsomt er det, at det nu er mindre besværligt for en gerningsmand at afgive tilståelse. Det, at afgive tilståelse må endvidere nu være mere tiltalende for en gerningsmand, idet der er udsigt til, at der med hans tilståelse vil ske lempelse af strafudmålingen.

Tager man professor emeritus i strafferet Jørn Vestergaards artikel til Advokatsamfundet i betragtning, er det Jørn Vestergaards opfattelse, at ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 ikke vil medføre en betydelig stigning i antallet af tilståelsessager. Endvidere tyder det ifølge Jørn Vestergaard på, at med en fuldt indfaset gennemførelse af tilståelsesrabatten vil ordningens årlige besparelspotentiale være beregnet til 0,7 millioner kr. Hertil er det Jørn Vestergaards forventning – på baggrund af Rørdam-udvalgets udtalelser – at antallet af årlige tilståelsessager vil stige med 125-250. Dette er efter Jørn Vestergaards opfattelse ”en forholdsvis beskeden gevinst”⁵⁷.

⁵⁷ Advokatsamfundet, ”Tilståelse – et godt middel til bedre procesøkonomi?”, af Jørn Vestergaard den 4. marts 2024.

Det fremgår videre af Rørdam-udvalgets overvejelser i rapporten, ”Øget incitament til tilståelse”, at overvejelserne om at ændre § 82, stk. 1, nr. 9 blandt andet vil kunne frigøre ressourcer ved domstolene, hvor en mere ressourcetung sag kan konverteres til en tilståelsessag⁵⁸.

Her angiver udvalget et eksempel på, at de samlede udgifter inklusiv udgifter for behandling af en domsmandssag og en tilståelsessag gennemsnitligt udgjorde henholdsvis 18.000 kr. og 4.000 kr. i perioden fra 2019-2021. Såfremt man konverterer en domsmandssag til en tilståelsessag, vil der gennemsnitligt derfor kunne frigøres 14.000 kr. pr. sag⁵⁹. Udvalget påpeger i denne forbindelse, at ressourcefrigørelsens størrelse naturligvis afhænger af, hvornår tiltalte aflægger tilståelsen, og for at ovenstående eksempel skulle kunne realiseres ville det kræve, at tilståelsen forelå allerede ved berømmelsen af hovedforhandlingen.

En tilståelsessag vil blive behandlet hurtigere, end var det en sag, hvori der medvirkede lægdommere, og den vil derfor ligeledes blive billigere for tiltalte, idet forsvarerens salær og sagsomkostningerne automatisk vil blive lavere. Dette er blandt andet grundet færre retsdage, færre krav til bevisførelse og vidneafhøringer.

Dog understreger Rørdam-udvalget, at det er afgørende for retssikkerheden, at lovgivningen ikke medvirker til, at tiltalte tilstår forhold, som han/hun ikke er skyldig i. Dette omfatter ligeledes tilfælde, hvor tiltalte beviseligt er skyldig i et vist omfang og under tilståelsessagen tilstår yderligere forhold, som tiltalte beviseligt ikke er skyldig i⁶⁰. Af selvsamme grund er det et krav i § 831, stk. 1, nr. 1, at tiltaltes tilståelse understøttes af de øvrige beviser i sagen.

Det andet procesøkonomiske perspektiv udspringer af, at ikke kun domstolene skal spare ressourcer ved at en sag fremmes som en tilståelsessag. Dette gælder også for politi og anklagemyndighed. Rørdam-udvalget angiver i sit udkast til lovforslaget, at en tilståelse i sin helhed bør indgå som en

⁵⁸Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 3.

⁵⁹Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 3-4.

⁶⁰Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 4.

formildende omstændighed, og at retten i højere grad bør tillægge tilståelsen vægt som en formildende omstændighed, såfremt den afgives tidligt under sagen. Dette er for at politiet kan spares for en længerevarende efterforskning. Modsat angiver udvalget, at tilståelsen bør tillægges mindre vægt i formildende retning, såfremt den først fremkommer under hovedforhandlingen⁶¹.

Rørdam-udvalget illustrerer, at ændringen vil medføre ca. 0,5-1.0 mio. kr. årligt, såfremt det antages, at antallet af tilståelsessager med tiltaget vil kunne øges med ca. 125-250 årligt. Dette var ligeledes dette cirkatal, som Jørn Vestergaard påpegede i sin artikel til Advokatsamfundet. Dog påpeger udvalget, at udgiftsestimatet er behæftet med en betydelig usikkerhed, hvilket blandt andet kan henføres til, at realisering af bestemmelsens fulde potentiale er betinget af, hvornår i sagsforløbet tiltalte aflægger tilståelse⁶².

Endvidere påpeger Rørdam-udvalget i deres udtalelse til lovforslaget, at det samlet set er deres vurdering, at det beror på en politisk afvejning om det overvejede incitament om tilståelse skal indføres. Udvalget angiver videre, at det er deres opfattelse, at incitamentet ikke har en karakter, der kan risikere at medføre, at tiltalte vil tilstå forhold, som vedkommende ikke er skyldig i. Rørdam-udvalget pointerede også, at såfremt incitamentet vedtages skal der skabes et ensidigt fokus på fordelene ved at aflægge tilståelse for tiltalte. Slutteligt er det udvalgets vurdering, at der bør indgå relevante hensyn til andre berørte, som reglerne har til formål at beskytte, herunder efter omstændighederne, den forurettede i sagen⁶³.

Den sidste bemærkning om hensynet til forurettede kan ligeledes hænge sammen med det ovenstående og belyste offer-perspektiv, idet man ønsker – under visse omstændigheder – at tage særligt hensyn til forurettede eller andre berørte, hvilket kunne være årsagen til, at der i de udvalgte domme om overtrædelse af straffelovens § 237 ikke gives tilståelsesrabat.

⁶¹ Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 5.

⁶² Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 6.

⁶³ Justitsministeriet, Udvalg for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene, ”Øget incitament til tilståelse”, af 30. marts 2023, alm. del – bilag 147, s. 9.

KAPITEL 6

6.1 Konklusion af vurderingen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9

Baseret på de til afhandlingen udvalgte domme og den foretagne vurdering af bestemmelsen står det nu klart, at der er flere faktorer, der spiller ind i vurderingen af strafudmålingen i sager, hvor straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 finder anvendelse.

6.1.1 Formålet

Der synes samlet set at være flere aspekter i formålet med ændringen i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Et tungtvejende element, det procesøkonomiske, synes at blive belyst med statistikker og vurderinger i Rørdam-udvalgets udtalelse om forslaget, der sås gengivet i Jørn Vestergaards artikel til Advokatsamfundet. Ifølge udvalget vil ændringen medføre besparelser på op til 1 mio. kr. om året, ligesom der vil blive anlagt 125-250 flere tilståelsessager, end der gør i dag.

Taget illustrationen om, at der i 2019 blev anlagt 6.000 tilståelsessager ved byretterne i betragtning, synes 125-250 yderligere sager ikke at være af betydelig karakter, ligesom 1 mio. kr. i besparelser ej heller synes at være en opsigtsvækkende høj besparelse, taget det faktum i betragtning, at Justitsministeriet den 31. august 2023 fremlagde en meddelelse om, at regeringen de næste 4 år ville afsætte en reserve på 1,8 milliarder kroner til domstolene⁶⁴. Der kan på baggrund heraf sås tvivl om, hvorvidt det økonomiske aspekt i ændringen af § 82, stk. 1, nr. 9 lever op til forventningerne herom, og om ændringen i bestemmelsen rent faktisk medfører betydelig økonomiske forbedringer.

6.1.2 Sagsbehandlingstider

Dog må det forventes, at der med ændringen af bestemmelsen vil ske en stigning i antallet af tilståelsessager, og at denne stigning kan medføre en lettelse i sagsbehandlingstiderne ved domstolene. Dette lægges til grund, idet 125-250 tilståelsessager utvivlsomt vil tage kortere tid og kræve færre ressourcer og dermed også færre retsdage, end hvis selvsamme antal sager skulle behandles som en sag med lægdommere.

⁶⁴ Artikel fra Justitsministeriet af 31. august 2023 om afsættelse af reserve til domstolene.

Rørdam-udvalget, med forhenværende Højesteretspræsident, Thomas Rørdam, blev netop udpeget for at fremkomme med forslag, der kunne mindske presset på domstolene, herunder de lange sagsbehandlingstider. Det fremgår af Rørdam-udvalgets udtalelse, at en af overvejelserne ved at ændre § 82, stk. 1, nr. 9 til at tiltaltes tilståelse i sin helhed skal indgå som en formildende omstændighed, blandt andet beror på, at lovreglen vil være i tråd med den allerede forekomne praksis om strafudmåling i tilståelsessager, der er behandlet før ændringens ikrafttræden⁶⁵.

Denne udtalelse fra Rørdam-udvalget kan dog vække tvivl om, hvorvidt ændringen af bestemmelsen egentlig da vil medføre en stor forandring i sagsbehandlingstiderne, hvis praksis på området – der jo er afgjort før bestemmelsens ikrafttræden – i forvejen peger i retningen af, at tiltaltes tilståelse tillægges vægt i formildende retning ved strafudmålingen.

Forskellen skal dog måske findes i den omstændighed, som Rørdam-udvalget ligeledes ses at have overvejet – at der med ændringen nu er en forventning om, at forsvarere i sager, hvor der er mulighed for, at bestemmelsen finder anvendelse, drøfter fordelene ved at aflægge en tilståelse med sin klient. I og med, at der med ændringen er færre krav til tilståelsen efter bestemmelsens ændring, er det Rørdam-udvalgets antagelse, at forsvareren i disse sager vil drøfte muligheden for tilståelse med sin klient⁶⁶.

Selvom en tilståelsessag utvivlsomt er hurtigere og billigere end en sag, hvori der medvirker lægdommere, udtaler Rørdam-udvalget, at udgiftsestimatet efter ændringen af bestemmelsen fortsat er behæftet med en væsentlig usikkerhed, hvilket hænger sammen med, at bestemmelsens fulde potentiale vil være betinget af, hvornår i sagsforløbet tilståelsen forekommer. Jo hurtigere tiltalte aflægger tilståelse, jo hurtigere kan sagen fremmes som en tilståelsessag. Sagsbehandlingstiderne og det tidsbesparende element og formål med bestemmelsen kan således siges at afhænge af, hvornår tiltalte aflægger tilståelsen⁶⁷.

⁶⁵ ”Rapport fra udvalget for forberede af ny flerårsaftale for domstolene” – REU alm. del – Bilag 222, s. 52.

⁶⁶ ”Rapport fra udvalget for forberede af ny flerårsaftale for domstolene” – REU alm. del – Bilag 222, s. 50.

⁶⁷ ”Rapport fra udvalget for forberede af ny flerårsaftale for domstolene” – REU alm. del – Bilag 222, s. 53.

6.2 Konklusion af domme

Baseret på gennemgangen og den efterfølgende diskussion af det udvalgte retspraksis er det nu tydeligt, at der ér udvalgte fokuspunkter, som domstolene lægger vægt på ved vurderingen af straffens udmåling i en straffesag, hvori tiltalte har aflagt tilståelse, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

I AM2025.01.16V stod det klart, at tidspunktet for afgivelse af tilståelsen var afgørende for strafudmålingen i den pågældende sag, idet det var byrettens vurdering, at tilståelsen var fremkommet tidligt i sagsforløbet, hvorimod landsretten modsætningsvist vurderede, at tilståelsen var fremkommet sent. Dommen afspejler den fortolkningsmæssige udfordring, der kan opstå i vurderingen af strafudmålingen, idet det er den enkelte dommers subjektive vurdering, hvornår en tilståelse er aflagt tidligt eller sent. I sagen var det dog åbenlyst, at tidspunktet for tilståelsen var den afgørende faktor for strafudmålingen, idet landsretten skærpede dommen for tiltalte.

Tidspunktet for tilståelsens erlæggelse var ligeledes grundlaget for afgørelsen i AM2024.12.18V2, hvor landsretten lagde vægt på, at tilståelsen var fremkommet tidligt i forløbet. I denne sag blev der givet ca. 2-3 års rabat, hvorfor det vurderes, at en tidlig tilståelse i sager om narkotikakriminalitet kan medføre en relativt høj strafnedsættelse. Denne betragtning understøttes ligeledes af Rigsadvokatmeddelelsen, hvori det fremgår, at afhængigt af de konkrete omstændigheder kan straffen nedsættes med op til 25%.

Tidspunktet for tilståelsens afgivelse antages derfor at være ét af de elementer, som domstolene lægger vægt på ved vurderingen af strafudmålingen i en tilståelsessag.

Et andet tungtvejende element, der lægges til grund for straffens udmåling, er den procesøkonomiske besparelse. Netop dette sås blandt andet at danne grundlaget for afgørelsen i AM2024.09.04B, hvor retten lagde vægt på, at tiltaltes tilståelse havde resulteret i procesøkonomiske besparelser, og på baggrund heraf lagde retten tilståelsen til grund i formildende retning. Dette vil sige, at såfremt tilståelsen har medført, at de implicerede parter har sparet ressourcer og andre procesøkonomiske elementer, da tillægger domstolene dette væsentlig betydning i formildende retning ved strafudmålingen.

Betragtningen om den procesøkonomiske besparelse var ligeledes tydelig i AM2024.12.18V, idet landsretten til grund for deres afgørelse lagde vægt på, at der ikke kunne ske nedsættelse i

strafudmålingen, idet tilståelsen ikke havde medført, at politiet havde sparet ressourcer. Dette begrundede landsretten med, at tiltaltes tilståelse først fremkom under hovedforhandlingen. I begge sager var det derfor altafgørende for udmålingen af staffen, om tiltaltes tilståelse havde medført, at de implicerede parter havde sparet ressourcer. Domstolene ses derfor at lægge betydelig vægt på det ressourcebesparende element.

På trods af, at ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 har medført, at det nu skal indgå som en formildende omstændighed, at tiltalte har aflagt tilståelse, er det mærkværdigt, at der fortsat er sager, hvori der ikke gives ”tilståelsesrabat” trods tiltaltes tilståelse. Opmærksomheden er særligt rettet mod de to udvalgte drabssager, AM2024.09.04Ø3 og AM2024.1010V, hvori der ikke blev tildelt rabat for de tiltaltes tilståelse.

I AM2024.09.04Ø3 lagde retten til grund, at den tiltalte ikke tilstod den væsentligste sigtelse, nemlig at have begået drab i forening. Tiltalte tilstod at have begået drabet alene, hvorimod anklagemyndigheden fastholdt, at det var sket i forening. Selvom tiltalte tilstod drab var tilståelsen således ikke i overensstemmelse med anklageskriftet, og der kunne derfor ikke tildeles tilståelsesrabat efter lovbemærkningerne.

Baggrunden for at der ej heller blev tildelt rabat i strafudmålingen i AM2024.1010V var blandt andet, at landsretten vurderede, at der ikke forelå omstændigheder, der dannede grundlag for at fravige udgangspunktet om 12 års fængsel. Landsretten udtalte specifikt i denne sag, at den omstændighed, at tiltalte havde erkendt sig skyldig ikke kunne føre til en anden vurdering, hvorfor landsretten fraveg udgangspunktet om, at tilståelsen efter § 82, stk. 1, nr. 9 skal indgå som en formildende omstændighed.

På baggrund af de to ovenstående drabssager er der rimelig grund til at antage, at domstolene ikke tillægger en tilståelse vægt i formildende retning i drabssager. Dette er om end bemærkelsesværdigt at påpege, navnlig da straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 lovfæster, at en tilståelse skal indgå som en formildende omstændighed i almindelighed. Det har i disse to sager været problematisk at opfylde problemformuleringens ordlyd, idet retterne i de to pågældende sager ikke lægger noget til grund i henhold til § 82, stk. 1, nr. 9 andet end, at bestemmelsen ikke har fundet anvendelse. Dette i sig selv kan naturligvis resultere i den konklusion, at praksis peger i retningen af, at der ikke tildeles tilståelsesrabat efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 i drabssager.

På trods af, at ovenstående afgørelser peger på, at domstolene har faste holdepunkter og elementer, som de lægger vægt på ved vurderingen af strafudmålingen i sager, hvori tiltalte har afgivet tilståelse, er der ligeledes sager, der peger i retningen af, at der fortsat kan være uklarhed om fortolkningen af bestemmelsen og udmålingen af straffen. Dette sås blandt andet i AM2025.01.02V, hvor byretten kom frem til ét resultat og landsretten et andet. Dommen er, sammen med AM202501.16V, udtryk for, at der muligvis fortsat er usikkerhed og uklarhed omkring, hvordan straffen skal udmåles, idet landsretten fremkom til et andet resultat end byretten i begge sager. I AM2025.01.16V skærpede landsretten byrettens dom og i AM2025.01.02V ændrede landsretten dommen i formildende retning.

Årsagen hertil skal formentlig findes i bestemmelsens fortolkningsmuligheder. Der er bred mulighed for at fortolke subjektivt fra dommer til dommer, idet det er individuelt, hvor meget rabat i formildende retning, den pågældende dommer ønsker at give. Dette gør sig ligeledes gældende angående elementet om, hvornår en tilståelse er aflagt tidligt eller sent i sagsforløbet, da dette ligeledes er en subjektiv holdning fra dommer til dommer.

For at kunne få en ensartet udmåling af straffen kræver det formentlig, at der fastsættes mere konkrete rammer for tilståelsens afgivelse samt for, hvor meget rabat der kan gives i de forskellige typer af straffesager. Fastsættelsen herfor antages at være svær og behæftet med besværligheder, idet hver straffesag beror på en konkret vurdering.

6.3 Sammenfatning

På baggrund af konklusionen af henholdsvis de til afhandlingen udvalgte afgørelser samt konklusionen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 som helhed står det nu klart, at domstolene har retningslinjer og elementer, som de lægger vægt på ved vurderingen af, om straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 finder anvendelse.

Først og fremmest kan det konkluderes, at tidspunktet for tilståelsens afgivelse er et bærende element i vurderingen af strafudmålingen, og jo tidligere tilståelsen er afgivet, jo mere grund er der til at lade tilståelsen indgå som en formildende omstændighed i straffens fastsættelse. Denne faktor hænger utvivlsomt sammen med bestemmelsens procesøkonomiske formål, idet der naturligvis vil blive sparet både omkostninger og ressourcer, såfremt en tiltalt tilstår hurtigt, frem for, at tilståelsen fremkommer efter en længerevarende efterforskning eller under en hovedforhandling.

Det konkluderes derved, at retten ligeledes lægger betydelig vægt i formildende retning på, at tilståelsen har medført procesøkonomiske lempelser. Retten lægger ligeledes vægt på tiltaltes tilståelse i formildende retning, selvom den først fremkommer senere i forløbet, dog ikke i så stor og betydelig en grad, som var den fremkommet tidligt. Dette er igen et udtryk for, at den økonomiske besparelse vægtes højt i vurderingen.

Det kan endvidere lægges til grund, at der hverken i bestemmelsen eller bemærkningerne hertil, er fastlagt retningslinjer for, at bestemmelsen ikke finder anvendelse på bestemte typer af kriminalitet. Dette betyder, at domstolene, ifølge lovgivningen, skal lade tilståelsen indgå som en formildende omstændighed i alle typer af sager, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. På baggrund af de til afhandlingen udvalgte afgørelser om narkotikakriminalitet, økonomisk kriminalitet og våbenbesiddelse er konklusionen, at der som udgangspunkt skal tildeles rabat for at aflægge tilståelse. Omfanget af rabatten er ikke entydigt, og det beror på en vurdering af sagens øvrige omstændigheder, hvor meget rabat der tildeles i de pågældende sager.

Modsætningsvist kan det ud fra de to sager omhandlende drab konkluderes, at der ikke tildeles rabat trods de tiltaltes tilståelser. Ved gennemgang af bestemmelsen, dens bemærkninger og andre rapporter om overvejelserne ved ændringen af bestemmelsen, findes der ingen anmærkninger om, at bestemmelsen ikke skulle finde anvendelse i sager om personfarlig kriminalitet. Det faktum, at der ikke er givet rabat i de to drabssager synes derved bemærkelsesværdigt, men årsagen hertil formodes at relatere sig til hensynet til offeret og dets pårørende. Det er på baggrund af domstolenes vurdering og udtalelser i begge drabssager opfattelsen, at domstolene ikke ”honorerer” en tilståelse i drabssager, og at en tiltalt således ikke kan opnå strafnedsættelse for at tilstå.

Samlet set er det vurderingen, at ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 er foretaget med et procesøkonomisk henseende for øje, og at ændringen medfører, at det er mindre besværligt og derved mere attraktivt for en tiltalt at tilstå et sigtet forhold. På trods af, at det er svært at fremkomme med konkrete resultater herom, er forventningen, at lovændringen vil medføre lempelser for domstolene, idet flere forsvarere formodentlig vil vejlede deres klienter om fordelene ved at tilstå, hvilket med stor sandsynlighed vil resultere i flere tilståelsessager, da den tiltalte – i de fleste typer straffesager – kan forvente, at tilståelsen bliver tillagt betydning i formildende retning ved strafudmålingen.

Det lægges endvidere til grund, at selvom antallet af forventede tilståelsessager, og ligeledes den forventede økonomiske besparelse heraf, ikke synes at være af betydelig karakter, anses bestemmelsens formål at være hensigtsmæssigt, idet formålet navnlig var at lempe presset på domstolene, og samtidig spare ressourcer uden at gå på kompromis med retssikkerheden. Sidstnævnte element sikres fortsat ved, at tiltaltes tilståelse blandt andet skal understøttes af de øvrige omstændigheder i sagen, og der er derved ikke risiko for, at lovændringen vil medføre amerikanske retstilstande, hvor anklageren kan indgå tilståelsesaftale med tiltalte og dens forsvarer.

Det er i sidste ende op til domstolene alene at vurdere om tiltaltes tilståelse omfatter omstændigheder, herunder tidspunktet for afgivelsen af tilståelsen, og mængden af besparede ressourcer, som tilståelsen har medført, der kan resultere i, at tiltaltes forventelige straf nedsættes i medfør af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

KAPITEL 7

7.1 Litteraturliste

Lovgivning, lovforslag, litteratur mm.

- Anklagemyndighedens Vidensbase, Rigsadvokatmeddelelsen, afsnit 5.9.9.
- Betænkning afgivet af Retsudvalget den 23. maj 2024 til L115.
- Lovforslag L115 af 28. februar 2024 pkt. 2.10.1.
- Lovforslag L115 af 28. februar 2024 bemærkninger til § 2.
- Retsplejeloven: Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1160
- Retsudvalget 2022-23 (2. samling) REU alm. del – Bilag 147 – ”Øget incitament til tilståelse” af 30. marts 2023.
- Retsudvalget 2022-23 (2. samling) REU alm. del – Bilag 222 – ”Rapport fra udvalget for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene” af 26. juni 2023.
- Rigsadvokatens notat om adgangen til Plea Bargaining af 13. december 1994.
- Straffeloven: Lovbekendtgørelse 2024-11-05 nr. 1145
- Straffesagens gang, Toftegaard Nielsen, Gorm & Sivan Holst, Nikolaj, 7. udgave, 2020.

Websites

- <https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/tidligere-artikler/2023/advokaten-4/2023-advokaten-4-tema-retssikkerhedsanalyse-retssikkerheden-er-udfordret-i-bekymrende-grad/>
- <https://anklagemyndigheden.dk/da/ofte-stillede-spoergsmaal-vidensbasen>
- <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk>
- <https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000975686?tab=karnov>
- https://www.ft.dk/ripdf/samling/20231/lovforslag/1115/20231_1115_som_fremsat.pdf
- <https://www.ft.dk/samling/20231/lovforslag/1115/tidsplan.htm>
- https://www.ft.dk/ripdf/samling/20231/lovforslag/1115/20231_1115_betaenkning.pdf
- <https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/regeringen-afsaetter-ca-18-mia-kr-til-forhandlingerne-om-en-ny-fleraarsaftale-for-domstolene/>
- <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/REU/bilag/222/2728590.pdf>